

# Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER  
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

2<sup>E</sup> JAARGANG

WOENSDAG 24 OCTOBER 1917

No. 95

## INHOUD

	Blz.
EEN-NEDERLANDSCHE IJZER- EN STAALFABRIEK .....	785
De toekomstige verhouding tusschen Scheepvaart en Over- heid in Engeland .....	787
Het Goud- en Inflatie-Vraagstuk .....	789
Het Wetsontwerp op de verkrijging door Landarbeiders van land met woning in Eigendom of van los land in Pacht	790
De Rijksmiddelen .....	791
AANTEKENINGEN:	
De Rotterdamsche Huiden- en Lederbeurs .....	792
Vlootplannen der Vereenigde Staten .....	792
De betalingsbalans der Vereenigde Staten .....	792
De zevende Duitsche oorlogsleening .....	792
Turksche oorlogsfinanciering .....	792
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED .....	793
MAANDCIJFERS:	
Overzicht der Rijksmiddelen .....	793
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN .....	794-801
Geldkoersen.   Effectenbeurzen.	
Wisselkoersen.   Goederenhandel.	
Bankstaten.   Verkeerswezen.	

## INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

### WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Het secretariaat van het weekblad is gevestigd te Rotterdam, Pieter de Hooghweg 122, telefoon no. 3000.  
Telegramadres: Economisch Instituut.

Bijdragen en mededeelingen, den inhoud betreffende, gelieve te zenden aan het secretariaat.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland, f 10,—, buitenland en koloniën f 12,— per jaar. Losse nummers 25 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Mededeelingen betreffende abonnementen en advertentiën richtte men tot Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, Den Haag.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief.

23 OCTOBER 1917.

In de gesteldheid van de geldmarkt kwam gedurende de afgelopen week aanvankelijk weinig verandering. Geld was tamelijk ruim, de omzetten waren echter weder gering. Particulier disconto noteerde 2<sup>1</sup>/<sub>8</sub> à 2<sup>1</sup>/<sub>2</sub> pCt. Toen echter de uitslag bekend werd van de inschrijving op het schatkistpapier, werden geldgevers meer terughoudend en kon slechts tot 2<sup>3</sup>/<sub>8</sub> à 2<sup>5</sup>/<sub>8</sub> pCt. worden afgesloten. De prolongatiemarkt was weder bijzonder stil. Alleen Maandag, Woensdag en Donderdag kwam een notering tot stand, steeds 2<sup>1</sup>/<sub>2</sub> pCt.; de overige dagen geen notering.

De inschrijving op het schatkistpapier had slechts een tamelijk bevredigend verloop. Het aangeboden be-

drag aan driemaands papier was blijkbaar te groot in verhouding tot de op de markt beschikbare gelden, zoodat van de aangeboden vijftig millioen maar voor f 32.990.000 plaatsing te vinden was en slechts tot een in verhouding tot de laatste noteringen voor particuliere disconto, tamelijk hooge rente. De prijs van toewijzing was f 992,86, gevende een rendement van circa 2<sup>5</sup>/<sub>8</sub> pCt. In het geheel was ingeschreven voor f 34.560.000, zoodat bijna alles werd toegewezen. Daarentegen vonden de zesmaands promessen zeer billijk plaatsing. Toegewezen werden f 8.400.000 tot f 989,66, hetgeen op ongeveer 2 pCt. netto uitkomt. Het resterende bedrag aan zesmaands papier, werd geplaatst in schatkistbiljetten tot f 1008,85, waarvan dus het rendement ongeveer gelijk is aan de 3-maands promessen.

De wisselmarkt was stil en zeer flauw voor alle wissels op oorlogvoerende landen. De koersen voor de neutralen ondergingen weinig verandering. Alleen Stockholm was wederom zeer vast en bereikte deze week weder een nieuw hoogterecord. Het sloot op den hoogsten koers, circa 88,45 biedend.

## EEN NEDERLANDSCHE IJZER- EN STAALFABRIEK.

Daar bij de lezers der Economisch-Statistische Berichten waarschijnlijk wel belangstelling bestaat voor de thans veelbesproken hoogovenplannen, wil ik trachten er hier iets van mede te deelen, voor zoover nadere berichten op dit oogenblik reeds mogelijk zijn.

Tot voor korten tijd werd, wat de Duitschers „Schwer-Industrie” noemen, als niet geschikt voor ons land beschouwd. Na het voor ongeveer 40 jaar verdwijnen der heel ouderwetsche Geldersche Hoogoventjes, die uit in Nederland op enkele plaatsen gevonden ijzererts (ijzeroer) ijzer maakten, dacht eigenlijk niemand er ernstig aan deze industrie op te vatten, teneinde van de millioenen tonnen ijzererts, die jaarlijks dóór ons land vervoerd werden, ook een deel hier te lande tot ijzer te verwerken. Met de enkele uitzondering van een curieus walswerkje met staaloven, dat een tijdlang bij Utrecht in werking was, dacht men er ook niet aan staal te maken om dat uit te walsen tot halfproducten. Op eenige plaatsen, b.v. te Zuilen en te Ridderkerk, wordt met zeer goed gevolg gietstaal gemaakt, waaruit stukken in vormen gegoten worden, maar deze bedrijven sluiten aan bij de ijzergieterij, en behooren dus evenals deze eigenlijk meer tot de machinijverheid gerekend te worden, al werken ze met de ovens der staalwalswerken.

In de laatste jaren kwam kentering in de opvattingen, wekten mannen, als de heer F. O. Dufour in het Tijdschrift der Maatschappij van Nijverheid met aandrang op tot de stichting van een ijzer- en staalwerk

over te gaan, en waren er anderen, die verdere stappen trachten te doen; tot daden kwam het daarbij niet. De ernstigste pogingen werden hierbij gedaan door den heer Ir. Ankersmit, ingenieur in dienst van het Departement van Koloniën.

De heer Wenckebach, oud-directeur-generaal der Staatsmijnen in Limburg en later directeur der Gouvernementsbedrijven in Indië, kwam na zijn terugkomst van daar op grond van nauwgezette studiën der zaak tot de conclusie, dat een Nederlandsche Hoogovenindustrie in de nabijheid van de Noordzeekust, aan een onzer groote waterwegen geplaatst, levensvatbaar moest zijn en bespreking en gezamenlijk nader onderzoek met eenige metaalindustriëelen en gezaghebbende buitenlandsche deskundigen, versterkten hem en zijn eerste medewerkers in deze meening. Toen werd besloten pogingen te doen om bij een aantal groot-industriëelen, reeders en financiers belangstelling te wekken, welke werd gevonden. Daarbij kwam aldra als algemeene meening op den voorgrond, dat de stichting van een nieuwe groote ijzer- en staalindustrie eerst dan tot een werkelijk nationale onderneming zoude kunnen worden, als niet alleen ruw-ijzer (gieterij-ijzer) werd geproduceerd, maar ook — door de vervaardiging van staal in den vorm van scheeps- en andere platen, profiel- en staf-ijzer en dergelijke producten — de belangrijkste grondstoffen voor onzen scheeps- en machinebouw zouden kunnen worden geleverd.

Van deze gedachte uitgaand, worden thans de plannen voor de fabriek voorbereid, wier bouw successievelijk zal geschieden, waarschijnlijk zoodanig, dat zoo spoedig mogelijk met den bouw van die afdelingen zal worden begonnen, waardoor het meest gewenschte materiaal voor binnenlandsch gebruik zal worden geproduceerd, wel zullen dientengevolge niet dadelijk de meest economische productievoorwaarden geschapen zijn, daar deze eerst vervuld zijn na geheele voltooiing. Met een enkel woord wil ik uiteenzetten hoe het bedrijf gedacht is, als dit laatste het geval zal zijn.

De ertsen en kolen zullen in zee- of rivierschepen worden aangevoerd en door transportinrichtingen onmiddellijk uit de schepen worden gebracht op de plaats waar ze noodig zijn, waarbij de inrichting zoodanig wordt gemaakt, dat op de opslagplaatsen voldoende voorraad kan worden geborgen. De kolen zullen in cokesovens tot cokes (de brandstof voor de hoogovens) worden gestookt, waarbij evenals in de gewone lichtgasfabrieken gas wordt gewonnen. De zuivering van deze groote hoeveelheden gas levert kostbare bijproducten, als teer, ammonia, benzol enz.

Het vrijkomende gas wordt voor de verhitting der cokesovens zelf en voor de verdere fabricage of krachtlevering gebruikt. De gevormde cokes worden met de ertsen, die zij moet smelten en reduceeren, door elevatoren boven in de hoogovens gebracht. Waarschijnlijk zullen een viertal hoogovens van moderne constructie en afmetingen worden opgesteld. Een deel van het in deze ovens gewonnen ijzer, dat door zorgvuldige keuze der ertsen van de beste kwaliteit, — z.g. gieterij-ijzer en hematiet — zal wezen, wordt als ruw-ijzer afgeleverd. Verreweg het grootste deel echter gaat in den gesmolten toestand, waarin het uit de hoogovens afgetapt wordt, naar de staalfabriek, waarin het onder bijvoeging van oud-ijzer en ertsen in de zoogenaamde Siemens-Martin-ovens bij hooge temperatuur tot de juiste samenstelling wordt gemengd en in staal omgezet. Het verhitten dezer ovens geschiedt ten deele door gas, van de straks genoemde cokesovens en uit de hoogovens afkomstig, ten deele door eigen gas uit goedkope steenkool in generatoren gestookt. De warmte bij dit hoogovenproces in het vloeibare ijzer opgehoopt, gaat bij deze combinatie niet verloren, maar wordt voor de staalfabricage gebruikt.

Bij het hoogovenbedrijf komen ook groote hoeveelheden gas vrij, die voor dat bedrijf zelf, voor de staalovens en voor het drijven der groote krachtcentrale,

die electricische stroom en samengeperste lucht moet leveren, nuttig worden gebruikt. Het eigenaardige voordeel der tegenwoordige inrichting ligt hier in de gebruikmaking van dit gas. Wie in vroeger jaren de ijzerdistricten bezocht, was getroffen door de prachtige illuminatie, die de brandende gassen boven de hoogovens te zien gaven. In het moderne bedrijf is die schilderachtige vertooning verdwenen, daar de warmte, die toen voor illuminatie werd gebruikt, nu geutiliseerd wordt. Wat afval was, is tot waardevol bijproduct geworden. Zoo gaat het ook met de z.g. slakken, het zuiverende afschuimsel der hoogovens. Vroeger werden deze slakken hoogstens voor wegvverbetering gebruikt; in de thans geprojecteerde fabriek zullen zij ten deele tot een uitstekend cement worden verwerkt, deze gewichtige grondstof der bouwindustrie. Een belangrijk deel der Nederlandsche behoefte kan hier worden bevredigd.

In de Siemens-Martin-ovens wordt vloeibaar ijzer met ijzerafval, z.g. schrot en uitgezochte ertsen, tot staal verwerkt. Dit schrot is een product van eigen bodem, daar in scheeps- en machinebouw en constructiewerkplaatsen een zeker percentage afval gevormd wordt, dat tot dusver in normale tijden naar het buitenland moest worden uitgevoerd en aan de staalfabriek met winst voor beide partijen — verkopers en koper — kon worden verkocht.

Het vloeibare staal uit de Siemens-Martin-ovens wordt in ijzeren vormen gegoten, en op gelijkmatige hitte zoover afgekoeld, dat het walsproces kan beginnen. Hierbij worden de verschillende ijzer- of staal-soorten gewonnen: platen, profiel- en staf-ijzer voor den scheeps- en machinebouw en smederij, terwijl de geheele aanleg van de zaak zoodanig is gedacht, dat ook de vervaardiging van spoorstaven of andere dergelijke producten, ketelplaten, enz. ter hand kan worden genomen, indien dit noodig of wenschelijk mocht blijken. Ook hierin komt een der voordeelen van den grooten opzet aan het licht. Wanneer eenmaal de grondslagen voor deze groot-industrie zijn gelegd, bestaat er gelegenheid tot aanpassing aan de Nederlandsche werken van verschillende aard.

Op den voorgrond bij de geheele fabricage staat, dat producten van eerste kwaliteit geleverd moeten kunnen worden.

Zooals reeds werd aangeduid zal de zaak in eenige groote stappen voltooid moeten worden. Deze industrie is nieuw in ons land; onder uitstekende technische en commercieele leiding zal zij het best kunnen slagen, als het beambten en werkliedenpersoneel met de nieuwe verhoudingen vertrouwd gemaakt en geschoold is. Daarvoor is eenigen tijd noodig, en de bouw der geheele fabriek mag daarom niet worden overhaast. Aan den anderen kant was het noodig bij den finantieelen opzet de mogelijkheid van den geheelen bouw te verzekeren.

Om eenige voorloopige cijfers te geven, kan ik hieraan toevoegen, dat de geheele hoeveelheid doorgevoerde ertsen in de laatste jaren voor den oorlog ca. 8 millioen ton bedroeg. Bij onze vroegere gebrekkige handelsstatistiek is dit cijfer natuurlijk met de noodige reserve aan te nemen. De hoogovens zouden 500.000 à 600.000 tonnen erts verwerken per jaar. De hoeveelheid kolen, die voor deze verwerking in cokes moet worden omgezet, bedraagt ongeveer 250.000 ton. Door de Limburgsche kolennijnen zal deze hoeveelheid in de naaste toekomst gemakkelijk te leveren zijn. Het totaalverbruik van ons land bedraagt 6 à 700 duizend ton ruwijzer en halffabrikaten en dat van de scheepsbouwnijverheid 160 à 180 duizend ton. Voor een economische productie moet jaarlijks ongeveer 220.000 ton ruwijzer afgeleverd worden, welke hoeveelheid zonder uitbreiding der fabriek niet onbelangrijk kan worden overschreden. Van deze productie zullen 70 à 80 duizend ton als ruwijzer verkocht kunnen worden, terwijl voor de staalfabrieken 140 à 150 duizend ton beschikbaar blijft.

Deze staalfabriek, die behalve eigen hoogoven-ijzer,

zoals ik straks mededeelde, groote hoeveelheden andere grondstoffen verwerkt, zal per jaar 150 duizend ton kunnen afleveren, waarvan een hoeveelheid van 100 à 120 duizend ton vóór scheepsbouwrijzer beschikbaar is. De rest voor andere doeleinden.

Deze cijfers zijn allen natuurlijk slechts zeer globaal en de hier genoemde producties zullen wel niet dadelijk worden verkregen. Men kan er echter uit zien, dat slechts een deel van het Nederlandsche verbruik kan worden gedekt, terwijl de totale productie van het werk voorloopig niet meer dan 1 à 1½ pCt. zoude bedragen van de totale Duitsche productie. Gevaar voor overvoering van de wereldmarkt zal dus door de oprichting van deze fabriek niet gaan bestaan!! Toch is reeds een zeer belangrijk kapitaal nodig, dat, ten einde de zaak volgens de plannen te kunnen bouwen, vastgesteld is op 25 miljoen gulden.

Om een dergelijk groot kapitaal — voor zoover wij weten werd nog nooit voor één onderneming hier te lande tegelijk zooveel gevraagd — bijeen te brengen, was samenwerking en krachtige deelneming van vele belanghebbenden noodig, maar bovendien moest warme belangstelling aanwezig zijn. En men mag gelukkig constateeren, dat deze in ruime mate gevonden werd. Gevonden bij verschillende mannen van naam op industrieel gebied, gevonden ook in hooge mate bij de Regeering. Zij toch verklaarde zich bereid de indiening te bevorderen van een wetsontwerp, waarbij de Staat aanneemt voor 7,5 miljoen gulden deel te nemen in de onderneming, op voorwaarde, dat het overige bedrag van 17,5 miljoen geplaatst is <sup>1)</sup>.

Deze financiële deelneming is noodig om de zaak op den gedachten voet in te richten. Zij is bovendien van groote moreele waarde, vooral tegenover het buitenland, waar men zeker de deelneming van den Staat der Nederlanden op de juiste waarde zal weten te schatten. Het is te hopen, dat de Volksvertegenwoordiging de Regeering in deze zaak krachtig en met de noodige voortvarendheid zal steunen, opdat de Staatsdeelneming verzekerd worde.

De industriële-, reeders-, handels- en financiële kringen hebben zich alreeds voor belangrijke kapitalen verbonden, maar 17,5 miljoen is een groot bedrag en men heeft terecht gemeend dit bedrag in een betrekkelijk kleinen kring van personen te moeten plaatsen. Een emissie op de gewone wijze zoude bezwaarlijk succes hebben, daar de zaak, al zal zij op den duur, naar wij hopen en vertrouwen, zeer goed moeten slagen, in de eerste jaren wel geen dividend zal kunnen opleveren. Dat de plaatsing thans als vrijwel verzekerd is te achten, is, gelijk dankbaar moet worden erkend; mede te danken aan den steun van vele niet direct-belanghebbende Nederlandsche en Nederlandsch-Indische industriëlen en particulieren. In afwachting van de beslissing over de staatsdeelneming, zijn de statuten der nieuwe onderneming voorloopig vastgesteld, zoodat de Koninklijke bewilliging kan worden aangevraagd, zoodra de volteekening verzekerd is. Wel zal er nog vrij geruimen tijd voor projecteeren, etc. moeten overblijven, alvorens de eigenlijke bouw ter hand wordt genomen, maar als er zich geen onvoorziene onoverwinbare moeilijkheden voordoen, kan men aannemen, dat binnen afzienbaren tijd het bedrijf in werking zal zijn. Is dit het geval, dan zal het bewijzen, dat de tijden rijp waren voor een zoo grootschen, industrieelen opzet, als waarvan men eenige jaren geleden niet droomde. De striemende zweepslagen van den oorlog hebben hier in tweeërlei opzicht ten goede gewerkt. Men wil om praktische en zakelijke redenen trachten minder afhankelijk te wor-

den van buitenlandsche leveranciers, waar het producten-geldt, die hier te lande in een op gezonde basis gegrondvest bedrijf even voordeelig zijn te maken als elders. In den oorlog is onze afhankelijkheid het meest gevoeld, van daar de veranderde zienswijze bij velen. Men wil ook in industriële kringen de oprichting van de onderneming niet alleen om zakelijk voordeel, maar ook om meer ideële motieven, daar men in deze groote onderneming den sluitsteen ziet van het gebouw onzer, ondanks de ontzagelijke moeilijkheden van dezen tijd krachtig omhoogstrevende scheepsbouw- en metaalnijverheid, samenwerkend met, en gesteund door, onze bloeiende scheepvaart en groot-industrie.

C. F. STORK.

#### DE TOEKOMSTIGE VERHOUDING TUSSEN SCHEEPVAART EN OVERHEID IN ENGELAND.

De vraag, welk standpunt na den oorlog de Britsche overheid tegenover de scheepvaart zal hebben in te nemen, is in de laatste maanden in Engeland voortdurend aan de orde geweest, iets waartoe het bekend worden van de verreikende plannen der Duitsche regeering — zie E. S. B. 1917, no. 65, blz. 226 en no. 82, blz. 545 — het zijne bijdroeg. Nieuw voedsel is thans aan de discussie gegeven door het enkele weken geleden gepubliceerde belangwekkende rapport van de in Maart 1916 door de „Chamber of Shipping of the United Kingdom” gezamenlijk met de Liverpoolsche „Steamship Owners' Association” ingestelde commissie, welke commissie tot taak had „advies uit te brengen aangaande de maatregelen vereischt om de Britsche handelsmarine opgewassen te doen blijven tegen haar taak met het oog zoowel op de belangen van het Britsche rijk in vredetijd als op de behoeften van den oorlog.” Het rapport, dat de onderteekening draagt van een reeks eerste mannen uit de Engelsche scheepvaartwereld — voorzitter was W. H. Reaburn, leden o.a. G. H. Melly, Sir Percy Bates, Sir Norman Hill, H. B. Hooper, Sir James Mills, J. H. Scrutton, Sir Owen Philipps, die niet teekende, en aanvankelijk ook Lord Inchcape, die evenwel verhinderd was de vergaderingen bij te wonen — is veel te uitvoerig om in zijn geheel te worden weergegeven, zoodat met een globaal overzicht van de hoofdzaken, in de 178 paragrafen behandeld, moet worden volstaan.

Het rapport vangt aan met een uitvoerig overzicht van de laatste 10 jaren, die aan den oorlog voorafgingen. Blijkens de officiële cijfers over 1911 — de laatst gepubliceerde — bedroeg de gansche wereldvloot 22 miljoen netto reg. tonnen. Hiervan bezat Engeland 10½ miljoen ton of 48 pCt., de Dominions en bezittingen bijna 1 miljoen ton of 4 pCt., de huidige bondgenooten van Engeland 3 miljoen ton of 14 pCt., de neutrale landen 4½ miljoen ton of 20 pCt. en de centrale mogendheden 3 miljoen ton of 14 pCt. Vergeleken met 1904 bedroeg de toeneming voor het gansche Britsche rijk 23,89 pCt. vóór de geallieerden 42,47 pCt., voor de neutralen 51,24 pCt. en voor de centralen 40,08 pCt., cijfers, die door het grooter aantal buiten gebruik gestelde schepen ongunstiger zijn vóór Engeland dan op grond van de cijfers voor den nieuwbouw ware te verwachten. Op de jaren van hooge vrachten, 1899 en 1900, was in de wereld een periode van „overbuilding” gevolgd, die toen zich hierbij kwam voegen de door de crisis van 1907 veroorzaakte achteruitgang in den wereldhandel, in 1908 en beide volgende jaren leidde tot een daling der vrachten, die voor de scheepvaart ernstige financiële verliezen tengevolge had en den nieuwbouw tot 50 pCt. van het cijfer van voorafgaande jaren deed dalen. Eerst sedert 1911 vertoonden en de vrachten en de cijfers aangaande den nieuwbouw weder een stijgende lijn. 90 pCt. van den ganschen handel tusschen Engeland en de overzeesche deelen van het Britsche rijk alsmede praktische de gansche kustvaart in het rijk in Europa waren naar de cijfers van 1913 in handen van de Engelsche scheepvaart. Van den

<sup>1)</sup> Het Comité, dat zich voor de oprichting van een hoogoven-, staal- en walswerk hier te lande heeft gevormd, bestaat uit de heeren: C. J. K. van Aalst, H. Colijn, F. H. Fentener van Vlissingen Jr., Dr. A. C. C. G. van Hemert, J. B. A. Jonckheer, J. A. Kalf, A. G. Kröller, Mr. F. S. van Nierop, J. Muijsken, A. F. Philips, W. F. Piek, A. Roelvink, Bern. E. Ruijs, H. Smulders, C. F. Stork, D. W. Stork, H. J. E. Wenckebach, W. Westerman, J. H. Wilton.

handel tusschen Engeland en den vreemde was in 1913 56 pCt. onder Engelsche vrag, een percentage dat intusschen in 1904 63 had bedragen. Van de 44 pCt., die in 1913 niet in Engelsche handen was, werd 8 pCt. door schepen der bondgenooten, 26 door neutrale schepen en 10 pCt. door den huidige vijand bedreven. Van deze niet-Engelsche schepen vormde in meer dan de helft van de gevallen Engelsche steenkool de retourvracht van uit Engeland. Voorts mag, voorzover gegevens aanwezig zijn, worden aangenomen, dat in het algemeen ongeveer de helft van alle wereldscheepvaart onder Engelsche vlag plaats vond, terwijl voor de vaart, waarin de Dominions en Engelsche koloniën betrokken zijn, de verhouding belangrijk gunstiger was. Evenals de scheepvaart geeft, gelijk in het kort wordt toegelicht, ook de ontwikkeling van den Engelschen handel in de laatste 10 jaren voor den oorlog in het algemeen reden tot tevredenheid.

Beheerschend voor de komende Engelsche handelspolitiek zal moeten zijn de noodzakelijkheid afzetgebied te vinden voor de Engelsche industriële producten en den Engelschen steenkool. Beide tesamen moeten jaarlijks £ 500 miljoen inbrengen tot dekking van den invoer van voedingsmiddelen, rond £ 300 miljoen, en nijverheidsgrondstoffen, rond £ 200 miljoen. De steenkool, naar de waarde slechts 10 pCt. van den ganschen export, speelt in het overzeesche verkeer een beslissende rol. In gewicht toch bedraagt de steenkool  $\frac{1}{4}$  van den ganschen export. Alleen Engeland is hierdoor in staat tegenover de veel ruimte innemende voedingsmiddelen en grondstoffen een exportartikel te stellen, dat eveneens veel ruimte vult. Het is deze omstandigheid, die door redelijkerwijs steeds ook een uitgaande lading te garandeeren, in niet geringe mate tot de kracht van de Engelsche scheepvaart en de positie van Engeland in het zeeverkeer heeft bijgedragen. Van de steenkool gaat — op basis der 1913-cijfers — 8 pCt. naar andere deelen des rijk, 44 naar de huidige bondgenooten, 36 naar de neutrale en 12 pCt. naar de centrale rijken. Daarentegen blijven van de industriële producten 44 pCt. binnen het rijk en gaan 15 pCt. naar de bondgenooten, 32 naar de neutralen en 9 pCt. naar den huidige vijand. Ook voor den invoer in Engeland is het land van de geheele wereld afhankelijk.

Moet het vraagstuk op den grondslag van deze cijfers worden gezien, het staat vast, dat veel meer dan andere bedrijfstakken in Engeland de scheepvaart door den oorlog en door het intensief gebruik van deze jaren geleden heeft, terwijl aan den anderen kant de sterke druk, door de Engelsche overheid op het vrachtniveau uitgeoefend, in finantieel opzicht na den oorlog aan de neutrale scheepvaart een grooten voor-sprong zal geven. De vraag, die zich nu, en niet alleen voor de scheepvaart, maar evenzeer voor handel en industrie voordoet, is deze: moeten reeders, kooplieden, industriëelen, hierbij geleid en gesteund worden door den Staat of behoort de taak overgelaten te worden aan de individueele energie en zakendurf?

Het rapport kiest wat de scheepvaart betreft principiële partij tegen het stelsel van ingrijpen van overheidswege. Reserveering van het kust- en binnenrijksverkeer op de wijze der oude Navigatie-acte of bij wege van surtaxes is, het blijkt uit de boven aangehaalde cijfers, geheel onnoodig en zou licht tot vergeldingsmaatregelen van andere landen kunnen leiden, die vermoedelijk belangrijk grooter schade zouden kunnen toebrengen dan de mogelijke winst ooit zou kunnen bedragen. Bovendien is het Australische voorbeeld daar om te bewijzen, dat een moderne democratische regeering spoedig aan de verleende voor-rechten eischen verbindt, die reeds op zich zelf de eigen scheepvaart in een nadeeliger positie stellen dan voorheen. Ook tegen het plan de thans door den staat uitgeoefende controle over de door de gansche wereld verspreide Britsche kolen- en oliestations na den oorlog te handhaven, teekent het rapport verzet aan. Het onvermijdelijke gevolg toch zou zijn, dat andere stations op vreemden bodem zouden worden opgericht,

zoodat in een lateren oorlog Engeland in dit opzicht lang zoo sterk niet zou staan als thans. Ook de beslissing of tot aanbouw zal worden overgegaan en welk gebruik van het schip zal worden gemaakt, behoort na den oorlog geheel in handen van den reeder over te gaan.

Wat het vraagstuk betreft van den finantieelen steun — den weg, dien als bekend het Duitsche voorstel in beginsel opgaat — neemt het rapport eveneens in het algemeen een afwijzende houding aan. Enkele uitzonderingen, niet zonder betekenis, worden echter genoemd:

I. Als bekend, bezit het Britsche rijk ongeveer de helft van de aandelen der Suezkanaal-maatschappij, gekocht indertijd voor £ 4 miljoen en een jaarlijksch dividend afwerpend van £ 1 miljoen. Reeds in 1895 werd berekend dat de aankoopssom met een billijke rente geheel uit de dividenden was terugontvangen. Sederdien is aan dividend nog ongeveer £ 22 miljoen geïncasseerd. Op verlaging of afschaffing der kanaalrechten dringt de commissie niet aan: de overige aandeelhouders hebben recht op eene commerciële bedrijfsvoering. De Engelsche regeering echter behoort in het vervolg de dividenden die zij ontvangt, te bezigen voor — zooals het rapport het uitdrukt — „developing trade through the canal to the best advantage of the United Kingdom.”

II. De herovering van vroegere afzetmarkten brengt mede, dat de Engelsche scheepvaart op die landen zoo spoedig mogelijk na den oorlog weder zal worden hervat. Dit is een belang niet enkel van de Engelsche scheepvaart, maar evenzeer van den Engelschen exporthandel. Zoo noodig zal de staat in de eerste periode van herstel steunend hebben op te treden.

III. Bij het veroveren van nieuwe markten zal de Engelsche regeering op het voorbeeld van andere landen bereid moeten zijn in de overgangperiode, tot het verkeer self-supporting zal wezen, directen financiële steun aan de te openen lijnen te geven.

Wat het reizigersverkeer betreft, zal naar internationale gelijkstelling en volstrekte vrijheid van keus voor de passagiers moeten worden gestreefd. De betekenis van het reizigersverkeer als steun aan een regelmatig goederenverkeer wordt dikwijls over het hoofd gezien. Duitschland en Oostenrijk hebben deze betekenis begrepen toen zij onder verschillende voorwendsels het landverhuizersverkeer uit hun landen aan de eigen groote lijnen in handen hebben gegeven. Dergelijke voorrechten zullen internationaal moeten worden afgeschafte.

Verder wordt aangedrongen op afschaffing van afzonderlijke rechten voor betoning en verlichting. Iedere regeering moet de zorg hiervoor geheel op zich nemen. Met name geldt dit voor de Dardanellen en de Roode Zee. Ook op afschaffing van de Fransche surtaxes d'entrepôt ware aan te dringen.

Zeer scherp kiest het rapport partij ten opzichte van het staatsingrijpen in de wijze van bouwen en uitrusten van het schip — het standaardizeeringsvraagstuk. „State control can only be worked on the basis of standards, and the danger of the establishment of a standard is that it crystallises methods which are capable of improvement.” De geheele geschiedenis van den scheepsbouw is een voortdurend zoeken en vinden van verbeteringen. De ervaring van vroeger is hierbij van onmisbare nuttigheid, hoofdzakelijk echter als „a guide to the direction in which further improvements can be made.”

Iets anders is, dat de staat aan zijn politiebevoegdheid zal moeten vasthouden en deze uitbreiden. Ook hier is nog veel te verbeteren: politietoezicht op bouw, uitrusting en uitklaring, tegen „undermanning”, havenpolitie en wat dies meer zij. Ook vreemde schepen, die Engelsche havens aandoen, behooren aan de Mercantile Shipping Act van 1906 onderworpen te worden. Internationale vaststelling van de te stellen eischen is dringend noodzakelijk.

Ook omtrent het arbeidsvraagstuk bevat het rapport enkele paragrafen, die doen zien, dat in het bijzon-

der de werkgever aan het woord is. Verbetering van belooning en arbeidsvoorwaarden is slechts mogelijk indien tegenover regelmatig loon regelmatige arbeid gegarandeerd wordt, terwijl tot het sluiten van collectieve contracten eerst kan worden overgegaan, wanneer vaststaat dat de individueele arbeider de door zijn vertegenwoordigers aangegane verplichtingen op zich neemt. De Staat zal zich, voorzover hij in deze materie moet ingrijpen, op het standpunt moeten stellen, dat nalatigheid of weigerachtigheid van den zee-man om zijn plicht na te komen, een inbreuk vormt op de openbare veiligheid en niet enkel een verbreken van zijn arbeidscontract.

De belastingen, welke gedurende den oorlog aan de scheepvaart zijn opgelegd, houden er volgens het rapport geen voldoende rekening mede, dat de gestegen aanbouwkosten geheel in de gedurende den oorlog gemaakte winsten moeten worden teruggevonden. Ook de toegelaten algemeene afschrijving ad 4 pCt. is te laag.

Voorts zal gedurende ten minste vijf jaar na den oorlog de overdracht van Engelsche schepen aan vreemdelingen verboden moeten worden, terwijl gedurende twee jaar de Engelsche reparatie-inrichtingen voor Engelsche schepen gereserveerd zullen moeten worden.

Een speciaal punt is ten slotte nog het bezigen van vreemdelingen als agenten van Engelsche stoomvaart-maatschappijen in vreemde havens. Iedere poging dit te verbieden zou, naar het rapport opmerkt, „risk goodwills which have taken years to build up, and lead to the loss of not only the carrying, but even of the trade itself.”

Het rapport eindigt met een veertigtal op zich zelf weder uitvoerige conclusies, waarin de boven uiteengezette beginselen worden geresumeerd. Meer nog dan in de algemeene uiteenzetting van het rapport treedt in deze conclusies naar voren, dat, enkele uitzonderingen daargelaten, staatssteun en staatsingrijpen uit den booze zijn. Wat op het oogblik te zien wordt gegeven, wijst zulks naar de meening der commissie duidelijk uit. „Our experience during the war of the State as a manufacturer, a merchant, and a ship-owner has demonstrated the impossibility of Government controlled business ever holding its own in international commerce.” Betalende vrachten zijn noodzakelijk. Ook hieraan kan evenwel de Staat niets doen. Fixatie van vrachten maakt garantie van voldoende lading tegen de gefixeerde vrachten noodzakelijk, dus limiteering van het aantal schepen. Het zoude krankzinnigheid zijn, aldus het rapport, indien de Staat hiertoe overging. „It is only by leaving its ports open, that the nation can get the fullest benefit of the enterprise of the shipowners and shipbuilders of the world, and free and open competition is the best possible guarantee of good services at reasonable rates. The State which foregoes these advantages must be at a disadvantage in all international commerce.”

Het rapport, waarvan wij in het bovenstaande een overzicht hebben gegeven, heeft voor zoover uit de spaarzaam en vertraagd inkomende Engelsche berichten en gegevens valt op te maken, reeds tot velerlei beschouwing aanleiding gegeven. Tegenover lof staan ernstige bezwaren. „Nothing more or less than a free trade pamphlet,” wordt het rapport geacht. En gevraagd wordt, of het dus waar zal zijn, wat „Herr Ballin and his friends” blijkens verschillende van hun uitingen sedert Augustus 1914 steeds als vanzelfsprekend hebben aangenomen, dat dadelijk na den oorlog zij en de hun door huidig stilliggen helpende neutralen zoo maar weer in alle Engelsche zeeën en havens zullen worden toegelaten? Ook de Look-out man in Fairplay is niet recht over het rapport te spreken. Heeft de commissie wel voldoende rekening gehouden met de wijzigingen door den oorlog in de verhoudingen gebracht? Brieven uit 1902 en 1903, opnieuw door hem afgedrukt, doen zien, dat onder de toenmalige vracht- en concurrentieverhoudingen dezelfde

groepen en ten deele zelfs dezelfde personen toen over het beginsel van staatssteun gansch anders dachten. Zullen de omstandigheden na den oorlog, wanneer de neutrale en daarnaast in het bijzonder de Amerikaanse en Japansche scheepvaart in geheel andere conditie zullen zijn dan in 1902, voor de Engelsche scheepvaart zooveel beter zijn? Ook het vraagstuk van staatsingrijpen kan men niet met een enkele beginselverklaring afdoen. De feiten zijn, dat een regeerings-handelsvloot bezig is tot stand te komen en onder leiding van den Shipping Controller een actieve rol in het vervoer gedurende den oorlog gaat innemen. Veel te zoetsappig acht hij ook het ingenomen standpunt tegenover de neutralen, vooral die, welke thans hun schepen uit de vaart houden. Komen zij straks weer in de vaart, „they should be forced to carry for the benefit of civilisation at such rates as civilisation thinks fair; and Allied owners should have the full advantage of current market rates.” En de Louk-out man, die er blijkbaar een eigen begrip van „civilisation” op na houdt, sluit met de volgende waardige tirade: „I am not suggesting that neutral countries possessing a mercantile marine should become serfs. But we have been fighting for their freedom all along, we have impoverished ourselves in the process, we cannot recover if they have the right to take advantage, to our detriment, of what we have done for them, and it would be deplorable for the civilised world if the Allied countries were unable to carry out their mission in life because the smaller neutrals unexpectedly found themselves our financial superiors through having picked our pockets.”

#### • HET GOUD- EN INFLATIE-VRAAGSTUK.

Iedereen spreekt tegenwoordig over goud en inflatie. Het moeilijke vraagstuk van den overvloed van circulatiemiddelen en de prijsstijging der goederen in verband met den toevoer van goud is geen strijd-vraag gebleven voor de studeerkamer, voor academische behandeling door economen, maar gemeen goed geworden voor jan en alleman. Ieder wil er het zijne van weten en zeggen.

Bij het afnemend broodrantsoen, bij de kille kamertemperatuur, die men zich moet getroosten uit zuinigheid met brandstof, bij de stijgende prijzen van alle levensbenodigdheden, ontstaat er eene wrevelige stemming en langzamerhand begint men te gelooven, dat de groote goudverzameling in De Nederlandsche Bank uitsluitend de schuld van al die narigheid is. Het blinkend gele metaal dreigt een onzichtbare vijand te worden, die geniepig over de grens is gekomen en een sterke stelling heeft ingenomen in de kelders van de circulatiebank, van waar uit het met zijn hulp troepen, de bankbiljetten, het land overstroomt, de prijzen opzweept en aldus het volk kwaadaardig bestookt.

Op zichzelf steekt in die algemeene belangstelling voor dit belangrijk economisch voorval volstrekt niets verkeerd, al noopt de bittere stemming, waarin men redeneert allicht tot het maken van schieve, eenzijdige conclusies. Het is de taak der financieele bladen om deze belangstelling langs rechte paden te leiden en vooral verkeerde voorstellingen bij het publiek te voorkomen. Daarom is het bedenkelijk, dat de beschouwingen van de Redactie van een der eerste financieele bladen zich gaan bewegen op zijpaden en afdwalen tot gevolgtrekkingen, welke afbreuk kunnen doen aan het groote vertrouwen, dat het publiek stelt in de instelling die te zorgen heeft voor de voorziening van het land met fiduciaire circulatie-middelen. Een voorbeeld daarvan treffen wij aan in „De Nieuwe Financier en Kapitalist” van 14 October j.l., waarin de redacteur eenige woorden richt tot Mr. Vissering, President van De Nederlandsche Bank en onder zijn aandacht brengt:

1°. dat de geldruimte of inflatie zeer wel haren oorsprong kan hebben in de opeenhooping van goud bij De Nederlandsche Bank;

2°. dat dit goud voor de Bank natuurlijk dood, renteloos liggend kapitaal is, dat de Bank, als zij rente wil maken, meer biljetten moet uitgeven dan zij aan goud heeft liggen, en dat zij derhalve om dividend te kunnen uitkeeren een excedent aan biljetten in omloop moet houden;

3°. dat de Bank dan ook een bijna constant excedent van f 140 miljoen aan biljetten in omloop houdt, dat gerekend à 4 pCt. f 5,6 miljoen het leeuwendeel vormt van de jaarlijksche bankwinsten.

De twee laatste punten zijn nu van die afgedwaalde gevolgtrekkingen, welke ieder, die iets van het bankwezen afweet even doen lachen, maar die jan en alleman een verkeerden indruk geven van de werking der circulatiebank en deze voorstelt als een soort van biljetten-machine, welke men slechts op een hoogen druk behoeft te zetten om winst te maken.

Wat nu vooreerst de uitgifte van bankpapier aangaat, is de Bank geheel een instrument in handen van het publiek. Zij kan geen biljetten uitgeven, waarnaar het publiek niet vraagt, geen biljet terughouden, waaraan het behoefte heeft. De „Nieuwe Financier” die meent, dat de Bank een excedent aan bankpapier in omloop weet te houden, zal dit niet onbekend zijn.

Hoe maakt vervolgens De Nederlandsche Bank winst? Door crediet te verleenen onder berekening van rente, terwijl zij tegenover die rentegevende credietzaken bankbiljetten uitgeeft, m.a.w. renteloos, zij het dan ook dadelijk opvorderbare schuld jegens het publiek kan aangaan.

Al het bankpapier, dat voor een deel werkelijk circuleert, dat waarschijnlijk voor het grootste gedeelte door het publiek in kas wordt gehouden, opgelegd of misschien begraven, levert de Bank geen cent winst op; tenzij er bij de afgifte een rentegevende operatie tegenover gestaan heeft.

Wil dus „De Nieuwe Financier” een globalen maatstaf hebben voor het grootste gedeelte van de brutowinst, welke de Bank maakt, laat hij dan het gemiddelde bedrag nemen van het zoogenaamd opereerend kapitaal <sup>1)</sup>, n.l. dat gedeelte van de bedrijfsmiddelen der Bank, dat uitstaat tegen vorderingen wegens crediet-operaties, en van dat bedrag de gemiddelde rente becijferen, welke de Bank in rekening brengt. In het jaarverslag van de Bank komt telkens de opgave voor van het productief opereerend-kapitaal der laatste jaren. Zoo in het laatste verslag op pag. 26. Men zal daar vinden, dat dit kapitaal gemiddeld bedroeg:

in 1912/13.....	f 162.5	miljoen	„
„ 1913/14.....	„ 161.1	„	„
„ 1914/15.....	„ 255.7	„	„
„ 1915/16.....	„ 177.3	„	„
„ 1916/17.....	„ 150.9	„	„

Mr. L. F. A. M. VAN OCTROP.

#### HET WETSONTWERP OP DE VERKRIJGING DOOR LANDARBEIDERS VAN LAND MET WONING IN EIGENDOM OF VAN LOS LAND IN PACT. <sup>2)</sup>

Nu dit reeds door wijlen minister Talma, naar aanleiding van in 1909 uitgebrachte rapporten van de Staatskommissie voor de Landbouw, ontworpen en naderhand slechts gedeeltelijk gewijzigde wetsvoorstel het dezer dagen wellicht eindelijk tot een toch nog plotselinge en ietwat overhaaste openbare behandeling zal brengen, moge het vergund zijn er hier enige opmerkingen over te maken.

Voorop zij dan gesteld, dat de economiese en sociale toestand van de landarbeiders tans nog even dringend verbetering behoeft als een achttal jaren geleden.

<sup>1)</sup> Over verschillende punten betreffende het beheer en bedrijf van De Nederlandsche Bank, waarover nog al eens wanbegrip blijkt te bestaan, schreef ik in de eerste aflevering van de periodiek „Neerland's Welvaart”, een jaar geleden verschenen.

<sup>2)</sup> In vereenvoudigde spelling.

Deze verbetering moet enerzijds en vooral gebracht worden, doordat zich de vakbeweging ook op het plateland veel meer verbreide en zo de positie van de landarbeider tegenover zijn werkgever versterkt worde. Anderzijds door wetgevende maatregelen, die rechtstreekse bescherming van de landarbeid ten doel hebben en door wettelijke verzekering. Tevens ook door het verschaffen van grondgebruik aan landarbeiders.

Doch dit laatste middel is niet van gevaren ontbloomt. Dat leren ons de ervaringen, opgedaan bij het gebruik door landarbeiders van grond, die ze in het vrije verkeer in pacht of eigendom verworven hebben (een hier te lande behalve in de Greidstreek van Friesland en in het Westland algemeen voorkomend verschijnsel) „Schollenkleberei” ontstaat en er worden zeer veel keuterijtjes gevormd, met een bestaansmogelijkheid, welke eigenlijk beneden die van een marginaal gezond kleinbedrijf ligt. Een goedgeorganiseerde staatshulp, die ruim krediet verschafft en dus ook aan het euvel van de te hoge pacht- en kooprijzen tegemoet komt, kan hier zeer veel helpen; en dit is dan ook de strekking van het aanhangige wetsontwerp. Doch zoals dat tans luidt lijkt het ons weliswaar beter dan niets, maar toch met ernstige gebreken behept. We kunnen deze in een viertal punten samenvatten.

I. Wat de personen betreft, die van de wet zullen moeten profiteren, vinden we geen reden om, gelijk de Staatskommissie deed en in navolging daarvan de regeringsontwerpen, een scherpe afscheiding te maken tussen landarbeiders en keuterboeren. Het verschaffen van grondgebruik aan landarbeiders is een vorm van z.g. binnenlandse kolonisatie. Deze kunnen we onderscheiden in binnenlandse kolonisatie meer als economiese maatregel d.i. tot herstel van een ontbrekende of zwakke boerenmiddenstand en ter bestrijding van grootgrondbezit en grootlandbouwbedrijf (hiertoe behoren b.v. de bekende maatregelen in Oost-Elbië en de smallholding's-beweging in Engeland) en binnenlandse kolonisatie meer als sociale maatregel d.i. ter verbetering van de economiese toestand van zekere bevolkingsgroepen. Onder de laatste valt de tans te bespreken maatregel. Daarbij is echter geen motief om niet tegelijk met de landarbeiders de keuters te helpen. Ook zij verkeren — de in 1912 uitgebrachte rapporten van de Staatskommissie leren het duidelijk — in zorgwekkende omstandigheden. Het door lapmiddelen in stand houden van allerlei ongezonde keuterbedrijfjes is echter ongewenst; vandaar dat men deze lieden eveneens van staatswege aan grond moet helpen tot het inrichten van een rationeel kleinbedrijfje. Gelijkijdige behandeling van beide groepen is te meer aangewezen, waar tussen hen geen scherpe scheiding bestaat, doch de overgang van uitsluitend landarbeider tot kleine boer zeer geleidelijk is en men daartussen allerlei schakeringen vindt van arbeiders met grondgebruik en keuters, die nog wel eens in de drukke tijd in loondienst uit werken gaan. We zouden dus in deze maatregel ook de keuterboeren willen opgenomen zien en zouden dan wettelijk als keuter willen definiëren: „ieder persoon, die van het verrichten van landarbeid in een eigen bedrijf, waarin geen niet tot het huisgezin behorende landarbeider geregeld arbeid verricht, zijn hoofdberoep maakt en voorts minstens 14 dagen in het jaar zelve arbeid in loondienst verricht.” Om versnippering te voorkomen zou men dan bij een keuter, die een aanvraag om grondverschaffing indient en die zelf reeds een bedrijfje bezit, dat meer waard is dan b.v. de halve waarde van de krachtens de wet te verschaffen plaatsjes, kunnen bepalen, dat hij zijn oude bedrijfje moet laten varen.

II. De personen, sub I genoemd, willen we grond in gebruik geven op tweeeërlei wijze. Vooreerst moeten ze los land krijgen en wel zó, dat de landarbeider daarbij arbeider blijft en de keuter zijn eigen bedrijfje aanhoudt. Deze grond mag hen dan echter nooit in hun bewegingsvrijheid belemmeren; het moet dus slechts een klein lapje voor de teelt van de eigen voedingsmiddelen zijn en moet in pacht uitgegeven worden.

Daarnaast moet er gelegenheid bestaan tot het verwerven van een geheel bedrijfje, een z.g. „plaatsje”, d.i. land met een woning zodanig verbonden, dat ze een geheel vormen. Men moet hierbij echter niet weer irrationele keuterbedrijfjes doen ontstaan en deze oneconomische instituten op kunstmatige wijze dan met staatshulp in het leven houden; men moet ook niet „de landarbeider gelegenheid geven om langzaam op te klimmen tot kleine boer” (gelijk de minister volgens de memorie van toelichting, blz. 9, wil), want dat kan alleen langs de weg van ontbering en ongezonde keuterij. Zij, die door deze wet een plaatsje krijgen, moeten ineens tot boeren gemaakt worden, die een rationeel kleinbedrijf bezitten. Zo heeft men het, door de ondervinding wijs geworden, ook in de Scandinavische landen begrepen en de daar gevoterde wetten, die aanvankelijk meer „Arbeiteransiedlungs-gesetze” waren, zijn spoedig in deze geest gewijzigd. (Vgl. de Deense wet op de Statshusmaend van 1899, herzien in 1904, 1909 en 1914; de Zweedse wet van 1904, gewijzigd in 1908, 1910 en 1912; de Noorse wet op de Arbeiterbrug og Bolig van 1903, aangevuld in 1905, 1907 en 1908, herzien in 1915). De maksimumwaarde van het krachtens de wet te verschaffen plaatsje moet dan ook, mede met het oog op de sterk gestegen landprijzen, minstens dubbel zo groot zijn als tans in art. 4 van het ontwerp wordt voorgesteld.

Dit geldt voor de individuele landverschaffing. Ernstige overweging verdient echter ook de vraag of het niet aanbeveling verdient grotere perselen land aan *koöperatieve landarbeiders- en keuterverenigingen* uit te geven.

III. Wat de *rechtsvorm* aangaat, waarin de plaatsjes dienen uitgegeven te worden, pacht is hier natuurlijk uitgesloten wegens 't onzekere en persoonlijke van dit gebruiksrecht. Maar daarom hoeven we nog niet tot uitgifte in eigendom te besluiten, gelijk het ontwerp, dat geen andere rechtsvorm schijnt te kennen, doet. Hiertegen toch zijn o.a. twee belangrijke bezwaren:

1°. Voor het krijgen van een plaatsje in eigendom is kapitaal noodig; nu zal hier de staat wel helpen, doch altans  $\frac{1}{10}$  van de waarde van het perseel moet volgens het ontwerp door de arbeider zelf gestort worden. Dit bedrag nu bezit hij meestal niet. Bovendien zal de landarbeider gedurende 30 jaren behalve de rente à  $3\frac{1}{2}$  pCt. nog 2 pCt. aflossing moeten betalen, hetgeen hij duidelijk in zijn bedrijfskapitaal zal voelen. Voorts heeft de staat voor zijn schuldvoordering een eerste hypotheek op het plaatsje, zodat de bezitter moeilijk van elders nog krediet zal krijgen; en krediet heeft zo'n nieuw bedrijfje, wil 't werkelijk rationeel gevoerd worden en niet tot keuterij vervallen, broodnodig!

2°. Bij uitgifte in eigendom komt de onverdiende waardevermeerdering van de grond (het z.g. *unearned increment*) niet ten goede aan de gemeenschap, die hem voortgebracht heeft.

Daarom zouden wij de plaatsjes willen uitgeven in een rechtsvorm, die de voordelen van eigendom en van pacht bezit, doch beider nadelen mist, n.l. in *tijdelijke, hernieuwbare erfpacht*. En wel op de volgende voorwaarden:

a. De staat blijft eigenaar van het plaatsje; de erfpachter (die een zakelijk recht heeft) betaalt een jaarlijkse canon van  $3\frac{1}{2}$  pCt.; alles conform art. 767 e.v. B.W.

b. De erfpacht is tijdelijk, n.l. voor 30 jaar, doch bij het einde van die termijn heeft de erfpachter het recht om 't plaatsje opnieuw voor 30 jaar in erfpacht te krijgen.

c. Bij iedere vernieuwing van de erfpacht kan de canon verhoogd of verlaagd worden, in overeenstemming met de waardevermeerdering of -vermindering, die 't land heeft ondergaan door oorzaken, welke aan de erfpachter niet kunnen worden toegeschreven.

IV. Ten slotte lijkt ons het scheppen van „rechtspersoonlijkheid hebbende verenigingen en stichtingen, uitsluitend ter bevordering van de verkrijging van

onroerend goed door landarbeiders werkzaam” onwenselijk. Zij kunnen evenals de „Landarbeiderskommissies” van het oorspronkelijk ontwerp gerust geschrapt worden. In dergelijke filantropische verenigingen toch zouden allerlei ongewenste invloeden van landbouwerszijde zich kunnen laten gelden, terwijl controle moeilijk is. Daarom kan de uitvoering van deze wet het beste uitsluitend aan de gemeenten worden opgedragen, met een ruim recht van hoger beroep op de gewone administratiefrechtelijke wijze. In het buitenland zijn het ook vooral de publiekrechtelijke organen, die de wetten op dit gebied uitvoeren; in Engeland heeft de ondervinding zelfs geleerd, dat sterke centralisatie nodig was, daar de Allotments en Small Holdings Acts, toen ze uitgevoerd moesten worden door de landeigenaren en hun standgenoten, een dode letter bleven.

We wilden deze kwesties hier even schetsmatig aanstippen om er op te wijzen, dat het wetsontwerp in zijn tegenwoordige vorm ernstige fouten aankleven. Moge Nederland bij zijn eerste wet op het gebied van de binnenlandse kolonisatie tans geen lapwerk krijgen, doch van de ondervinding van het buitenland zijn voordeel doen!

M. G. LEVENBACH.

[Blijkens gisteren bekend geworden nota van wijziging is het bedrag in art. 4 verhoogd van 2500 tot 4000; voorts de rente van  $3\frac{1}{2}$  tot 4 en hierdoor de annuïteit van  $5\frac{1}{2}$  op  $5\frac{1}{4}$ .]

#### DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het maandelijksch overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen.

In totaal brachten de middelen gedurende de eerste negen maanden van het loopende jaar een bedrag op van f 172.360.455 of f 24.964.068 meer dan in hetzelfde tijdvak van het vorig jaar en f 27.523.452 meer dan  $\frac{1}{12}$  van de raming voor 1917.

Voor het grootste deel, te weten voor f 15.362.186, is dit gunstig resultaat te danken aan de ontvangsten uit de Inkomstenbelasting. Deze stijging is in hoofdzaak het gevolg van den aanslag in oorlogswinstbelasting en voorts van de getroffen maatregelen, welke eene juistere aanslagregeling verzekeren.

Voorts is de hooge opbrengst in het loopende jaarten deele toe te schrijven aan nieuwe belastingheffing; voor meerdere ontvangsten uit dien hoofde tot dusver zou een bedrag van rond f 5.000.000 kunnen worden gerekend. Eindelijk zij nog gewezen op het ruim vloeien van den gedistilleerd-accijns en van de successierechten, welke twee heffingen onderscheidenlijk ruim f 3.000.000 en f 2.100.000 meer opbrachten dan verleden jaar.

Vergelijkt men de ontvangsten in de eerste negen maanden van 1917 met die in hetzelfde tijdvak van 1913, toen de oorlog zijn invloed nog niet deed gevoelen en worden daarbij, na uitsluiting van den invloed der zoeven genoemde belastingheffing, de noodzakelijke correcties aangebracht (door de vervanging van de bedrijfsbelasting door de inkomstenbelasting en de daarmee verbandhoudende verlaging van de vermogensbelasting uit te schakelen en door het overbrengen van een gedeelte van den suikeraccijns in den vorm van opcenten naar het Leeningfonds 1914, te verrekenen), dan komt men tot de volgende cijfers:

1917 tijdvak Januari tot en met Sept.	f 129.253.822
1913 " " " " " " "	„ 110.816.276

Stijging ..... f 18.437.546

Deze stijging bedraagt 16,60 pCt. of per jaar gerekend 4,15 pCt. Deze percentages dalen tot 14,64 en 3,66 indien de opbrengst der wisselvallige successierechten in beide tijdvakken buiten rekening wordt gelaten. De bovenbedoelde stijging bedraagt dan f 14.491.952.

De suiker-, gedistilleerd- en geslachtsaccijns brachten te zamen f 11.098.417 meer op, terwijl uit de zegelen registratierechten, na aftrek van hetgeen geacht

wordt uit de nieuwe regeling te zijn ontvangen f 7.164.393 meer werd verkregen.

Daarentegen bleven, als gevolg van de belemmering van het internationaal verkeer, de invoerrechten en de loodsgelden sterk bij 1913 ten achter. Deze mindere ontvangst bedraagt in totaal f 6.429.396.

De Oorlogswinstbelasting en de Verdedigingsbelastingen brachten tot dusver in totaal op een bedrag van f 163.733.518, waarvan f 121.258.550 komt voor rekening van eerstgenoemde heffing. Voegt men bij het eerste bedrag hetgeen aan opcenten ten behoeve van het Leeningfonds 1914 — met uitzondering echter van de opcenten op den in hoofdsom verlaagden suikeraccijns, welke geen verzwaring van belastingdruk meebrachten — in 's Rijks schatkist is gevloeid, dan blijkt, dat uit de extra-belasting als gevolg van de buitengewone omstandigheden een gezamenlijk bedrag van f 220.676.975 werd ontvangen.

### AANTEKENINGEN.

*De Rotterdamsche Huiden- en Lederbeurs.* — Dinsdag 16 October is te Rotterdam de nieuwe Huiden- en Lederbeurs geopend, omtrent welker voorbereiding en grondslag in de nos. van 9 Mei p. 345 en 18 Juli p. 534 het een en ander werd medegedeeld. Uit de rede van den Voorzitter, den heer W. H. Croockewit, blijkt, dat het de bedoeling is de beurs wekelijks te houden, die in bijzondere vakken als leder, bontvellen enz. wellicht een- of tweemaal per maand. De arbitrageregeling en handelsconditiën voor de verschillende artikelen zijn ontworpen en zullen binnenkort hun beslag krijgen. De opening geschiedde in tegenwoordigheid van den Burgemeester van Rotterdam, den Directeur van het Rijksdistributiebureau van Huiden en Leder, vertegenwoordigers der Amsterdamsche en Tilburgsche zusterverenigingen en verdere genoodigden.

*Vlootplannen der Vereenigde Staten.* — Wanneer de berichten van de Times juist zijn, zijn de plannen van de Amerikaansche regeering tot opbouw van een eigen handelsmarine inderdaad van ontzaglijken omvang.

Gecontracteerd zou zijn voor 433 schepen van ongeveer 2.000.000 ton ..... £ 57.000.000  
 Als „ready to be contracted for” worden genoemd 452 schepen van ongeveer 3.000.000 ton ..... „ 91.100.000  
 Onderhandeld wordt over 237 schepen van ongeveer 1.281.000 ton ..... „ 38.800.000  
 Waarbij te voegen nog diverse schepen: 150 van ongeveer 1.800.000 ton ..... „ 60.000.000  
 Naast dit alles zal nog £ 103.000.000 worden besteed voor „commandeered ships” en £ 30.000.000 voor den aankoop van schepen niet tot de vorige groepen behoorende. Alle tesamen genomen schijnt volgens de Times de regeering der Vereenigde Staten voornemens in totaal ongeveer £ 400 miljoen uit te geven voor de aanschaffing van nieuwe schepen, hetgeen tegen £ 30 per ton deadweight neer zou komen op ongeveer 13.300.000 ton deadweight en in waarde zou gelijkstaan met de gansche wereldvloot in Juli 1914.

*De betalingsbalans der Vereenigde Staten.* — In de laatste maanden namen de goudexporten uit de Vereenigde Staten steeds stijgende afmetingen aan, tot, als bekend, enkele weken geleden door den President een gouduitvoerverbod werd uitgevaardigd. Het thans hier te lande ontvangen Septembernummer van de maandelijksche publicatie der National City Bank, verschenen voor de uitvaardiging van het verbod, houdt zich in den breede met het verschijnsel en de er uit blijkende voortgaande verzwakking van de Amerikaansche betalingsbalans bezig. De oorzaak acht de schrijver te liggen niet zoozeer in de in- en uitvoerpositie van Amerika zelf, als wel in het feit, dat door de tusschen dollar en pond sterling in het leven geroepen vaste waardeverhouding, ongeveer

op pariteit, de Vereenigde Staten feitelijk mede den last van de zoo in zijn nadeel gewijzigde betalingsbalans van Engeland hebben te dragen. Voorzoover leveranties van de Vereenigde Staten zelf oorzaak zijn van deze verzwakking, geeft het geen bezwaar. Ook echter tegenover tal van andere landen is Engeland sterk in het nadeel gekomen, welke landen, omdat Engeland aan zijn koers op die landen geen specialen steun geeft, thans in toenemende mate via de Vereenigde Staten hun vorderingen op Engeland trachten te innen. Gouduitvoer, met name naar Spanje, Japan en Britsch-Indië was het gevolg, een gouduitvoer, die in Juni ruim \$ 57 miljoen en in Juli \$ 67 miljoen beliep en bovendien nog deze onaangename zijde had, dat eerstgenoemd land het goud slechts met 6 pCt. disagio aanvaardde. Een gouduitvoerverbod, dat reeds toen te voorzien was, kon aan de feitelijke gouduitvloeiing een einde maken doch neemt de oorzaak niet weg, ontnemt integendeel aan den wisselkoers een steun te meer. De Nat. Citybank stelt dan ook, zij het in voorzichtige bewoordingen, de vraag of op den duur de Vereenigde Staten den last van Englands ongunstige betalingsbalans, bezwaard bovendien met voortdurend toenemende credieten aan bondgenooten, wel zullen kunnen blijven dragen. Zoo neen, dan zal handhaving van den sterlingkoers op het huidige niveau niet mogelijk blijven. Voor het overige wordt wat het heden betreft de aandacht gevestigd op den nog steeds van de zilveraankopen van vóór 1893 in de Treasury aanwezigen zilvervoorraad van \$ 400.000.000, waartegen zilvercertificaten circuleeren doch die thans, nu het centrale bankwezen geregeld is, een volstrekt overbodige dekking vormen. Britsch-Indië aanvaardt het zilver thans gaarne en het is niet te verwachten, dat zich in jaren weder een gelegenheid voordoet om dit zilver tegen prijzen als thans gelden, van de hand te doen.

Voor zoover bekend, is aan dit denkbeeld tot dusver geen gevolg gegeven. Mag men echter den City Editor van de Times gelooven, dan heeft de overweging van de mogelijkheid van dezen maatregel reeds het hare bijgedragen tot de jongste daling van den zilverprijs — altijd nog maar van 55 op 48, terwijl voor den oorlog 23 gold.

*De zevende Duitsche oorlogsleening.* — Van Duitsche zijde wordt bericht, dat blijkens de voorloopige gegevens, op de zevende oorlogsleening in totaal voor ongeveer 12,5 milliard Mark ingeschreven is. De leening is op een na de grootste.

Opbrengrst	Ie leening....	4.491.861.000 Mk.
„	IIe „ ....	9.106.394.700 „
„	IIIe „ ....	12.161.630.100 „
„	IVe „ ....	10.767.598.000 „
„	Ve „ ....	10.698.994.900 „
„	VIe „ ....	13.122.069.600 „

Slechts bij de zesde staat zij, gelijk uit bovenstaande cijfers blijkt, achter.

*Turksche oorlogsfianciering.* — Over de wijze, waarop Turkije den oorlog financiert is tot dusver betrekkelijk weinig bekend geworden. Enkele berichten in de Frft. Ztg. brengen thans gegevens, waaraan het volgende is ontleend.

Tot dusver is in totaal ruim 85 miljoen Turksche Ponden aan papiergeld uitgegeven (1 T. Pnd. staat in vredestijd gelijk met f 10,85). De uitgegeven biljetten zijn op verschillende tijdstippen na den oorlog inwisselbaar bij de Dette Publique Ottomane. De eerste emissie van 5,5 miljoen T. Pnd. is gedekt door in Duitschland en Oostenrijk gedeponceerd goud, de volgende door rentedragende Duitsche Schatzenweissungen in het bezit der Dette Publique. Voor het economisch weinig ontwikkelde Turkije, waar men bovendien de kwade ervaringen met het papiergeld der 70er jaren opgedaan, niet vergeten had, was dit bedrag zeer hoog, zoodat zich reeds een belangrijke depreciatie was gaan voordoen. Dezer dagen is nu door den Turkschen minister van Financiën, Dschawid Bey, te Berlijn een nieuwe overeenkomst gesloten, waarbij weder-



om Deutsche Schatzanweisungen, thans tot een bedrag van 50 miljoen T. Pnd., ter beschikking komen van de Turksche regeering. Het is thans evenwel niet de bedoeling tegen deze Schatzanweisungen nieuw papiergeld uit te geven, doch de Schatzanweisungen zelf zoo mogelijk bij de bevolking onder te brengen. Hun looptijd is in verband hiermede belangrijk korter gesteld en tot 3—12 maanden beperkt.

Niet enkel op de Turksche financieringswijze werpen deze berichten eenig licht, zij doen tevens zien, hoe niet alleen neutrale landen, doch ook Duitschlands bondgenooten bij de onderbrenging van het Deutsche papier een rol hebben te spelen.

### REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

**Uitvoer van groenten.** Met ingang van 18 dezer mag geen roode of gele kool meer voor het buitenland of voor de fabrieken worden geveild; hetzelfde geldt voor Deensche witte kool; voor een deel van het uitschot dezer koolsoorten kan vergunning tot uitvoer worden verleend. Winterprei mag in geen geval voor buitenland of drogerijen geveild worden. Verder zijn bepalingen gegeven voor den uitvoer van bloemkool, schorseneeren en zuurkool.

**Distributie van groenten.** Door den Minister van Landbouw zijn weder aangewezen onder de artikelen, beschikbaar gesteld ingevolge art. 1 der Distributiewet 1916, stapelgroenten, nl. roode en gele kool, uien, peen en knolrapen en vatgroenten, n.l. enkele en dubbele spercieboonen, pronksnijboonen en zuurkool. Voor deze artikelen zijn tevens maximumprijzen en een maximumkooprijzen voor de gemeenten, ingevolge art. 3 der wet, vastgesteld. De distributie zal 6 November aanvangen.

**Broodrantsoen.** Volgens mededeeling van het B. M. V. mag op verhooging van het geldende broodrantsoen, zonder nieuwen aanvoer van broodkoren van overzee, niet worden gerekend. Van toepassing der beide methodes om meer voordeel te trekken uit aardappelen voor broodmateriaal, vermeld in No. 93 van dit blad, wordt niet een eenigszins betekenisvolle vermeerdering van grondstof voor de broodbereiding verwacht.

**Landbouwgewassen.** Gezien de aanbiedingen om in 1918 landbouwgewassen op contract te verbouwen of om bouwland te verhuren, waarschuwt de Minister van Landbouw belanghebbenden nadrukkelijk tegen het aangaan van desbetreffende contracten, aangezien bij de ook het volgend jaar te verwachten schaarschte aan voedsel voor mensch en dier, de regeering met de gesloten contracten geen rekening zal kunnen houden, en geen ander vervoer van deze gewassen zal toestaan dan van het land naar de opslagplaats van de betreffende boerderij, waar ze door de regeering in bezit zullen worden genomen.

**Verbouw van voedingsgewassen.** Nu vele arbeidskrachten in hun gewoon bedrijf door de tijdsomstandigheden werkloos worden, wijst de Minister op de wenschelijkheid om deze arbeiders tuinwerk te doen verrichten, waarvoor in de omgeving der fabrieken wel terreinen te vinden zullen zijn, en waardoor meer voedingsgewassen kunnen worden geteeld.

**Stijfsel.** Verboden is de verkoop, de aflevering en het vervoer van stijfsel, tenzij het vervoer plaats vindt in hoeveelheden van minder dan 5 K.G., dan wel vergunning is verleend. Tevens is den burgemeesters opgedragen opgave te vorderen van de hoeveelheden stijfsel, in hunne gemeente aanwezig, anders dan voor gebruik door den houder of zijn gezin.

**Terpentijn.** Verboden is de verkoop, de aflevering en het vervoer van terpentijn, tenzij vervoerd in hoeveelheden van niet meer dan 1 K.G.; ontheffing van het verbod kan worden verleend. Tevens is inventarisatie gelast van de aanwezige voorraden terpentijn, met uitzondering van wat bestemd is voor eigen huishoudelijk gebruik van de eigenaren of voor eigen gebruik bij schilders.

**Steenkolen.** Met het oog op het zeer groote verschil in prijs tusschen de Limburgsche en de uit het buitenland ingevoerde kolen, dient een egalisatie van prijzen plaats te vinden; in verband hiermede wordt de prijs der Limburgsche kolen aanzienlijk verhoogd. In den loop der maand zal een Centraal Verrekenkantoor van brandstoffen worden opgericht.

**Vervoer te water.** In verband met de tegenwoordige buitengewone omstandigheden zijn door den Minister regelen vastgesteld ten aanzien van het vervoer te water. Het land is verdeeld in vijf districten, in elk waarvan is aangewezen een inspecteur voor de binnenschipperij, ambtshalve voorzitter van de Beurscommissie.

### MAANDCIJFERS.

#### OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Guldens).

	September 1917	Negen eerste maanden van 1917	Negen eerste maanden van 1916
<i>Directe belastingen.</i>			
Grondbelasting .....	511.697	12.364.567	12.041.140
Personeele belasting ..	1.145.440	9.942.782	9.628.046
Inkomstenbelasting ..	2.550.229	41.098.047	25.735.861
Vermogensbelasting ..	189.253	1.712.359	1.405.700
<i>Accijnzen.</i>			
Suiker .....	3.101.262	22.248.044	24.240.637
Wijn .....	394.972	1.210.303	1.091.105
Gedistilleerd .....	2.626.764	22.408.956	19.360.616
Zout .....	216.874	1.771.345	1.660.762
Bier en azijn .....	489.161	1.850.410	1.243.384
Geslacht .....	955.848	7.809.387	6.928.601
<i>Indirecte belastingen.</i>			
Zegelrechten .....	1.000.027	9.032.978	5.716.013
Registratierechten .....	1.299.760	10.618.409	7.230.913
Hypotheekrechten .....	2.119	655.714	737.457
Successierechten .....	1.193.164	15.816.902	13.708.476
Invoerrechten .....	854.900	8.755.363	13.155.428
Formaatzegel .....	—	1.378	19.623
<i>Gólden en zilveren werken</i>			
Belasting .....	52.900	492.560	462.311
Essaailoon .....	39	529	428
Statistiekrecht .....	136.949	1.407.834	—
Mijnen .....	4.500	43.664	51.349
Domeinen .....	146.291	2.165.398	1.706.104
Staatsloterij .....	17.122	453.536	453.385
Jacht en visscherij .....	13.299	200.577	183.326
Loodsgelden .....	22.945	299.413	635.722
Totaal .....	16.925.515	172.360.455	147.396.387

#### OPCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	September 1917	Negen eerste maanden van 1917	Negen eerste maanden van 1916
<i>Directe belastingen.</i>			
Grondbelasting .....	103.647	2.480.606	2.248.201
Personeele belasting ..	299.051	2.401.921	2.046.504
Inkomstenbelasting ..	974.349	14.155.176	7.839.243
Vermogensbelasting ..	87.358	597.755	384.507
<i>Accijnzen.</i>			
Suiker .....	620.252	4.449.609	4.848.127
Wijn .....	78.994	242.061	218.221
Gedist. (binn.- en buitl.)	262.676	2.240.895	1.936.062
<i>Indirecte belastingen.</i>			
Zegelrecht van buitl. eff.	49.529	633.193	353.434
Registratierechten .....	1.051	596.492	720.132
Hypotheekrechten .....	218	65.417	73.104
Totaal .....	2.477.125	27.863.125	20.668.535

#### BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITEN- GEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	September 1917	Negen eerste maanden v. 1917
Oorlogswinstbelasting .....	17.425.971	121.217.813
Verdedigingsbelasting Ia .....	184.989	1.610.131
Verdedigingsbelasting Ib .....	1.530.289	14.878.106
Verdedigingsbelasting II .....	1.121.759	20.891.374
Totaal .....	20.263.008	158.597.424

## STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

Door het uitblijven van beurs- en handelstelegrammen uit Amerika en Engeland, kunnen verscheidene koersen, noteringen en verdere gegevens voor de verstreken week niet worden medegedeeld.

N.B. \*\*\* beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

### GELDKOERSEN.

#### I. BANKDISCONTO'S.

	20 October 1917	20 Juli 1914
Ned. (Disc. Wissels.	4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
Bank (Bel. Binn. Eff.	4 1/2 " 1 " '15	4 " 23 " '14
(Vrsch. in R.C.	5 1/2 " 19 Aug. '14	5 " 23 " '14
Bank van Engeland	5 " 6 Apr. '17	3 " 29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank	5 " 23 Dec. '14	4 " 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 " 20 Aug. '14	3 1/2 " 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 " 10 Apr. '15	4 " 12 Mrt. '14
Russische Staatsbk.	6 " 27 Juli '14	5 " 1 Apr. '14
Nat. Bank v. Denem.	5 " 10 " '15	5 " 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	6 " 28 Spt. '17	4 1/2 " 6 " '14
Zwitsersche Nat. Bk.	4 1/2 " 2 Jan. '15	3 1/2 " 19 " '14
Bank van Italië ..	5 " 1 Juni '16	5 " 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3-4	—
Javasche Bank....	3 1/2 " 1 Aug. '09	3 1/2 " 1 Aug. '09

#### II. OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call- money
	Part. disconto	Prolon- gatie				
20 Oct. '17	2 3/8-5/8	2 1/2 <sup>1)</sup>	***	4-5/8	—	***
13-20 " '17	2 1/8-2 3/8	2 1/2	***	4-5/8	—	***
8-13 " '17	2-2 3/8	2 1/2	***	4-5/8	—	***
1-6 " '17	1 3/4-2 1/2	2 1/2-3/4	***	4-5/8	—	***
16-21 Oct. '16	1-5/8	2 1/4-3/4	5 1/8 <sup>2)</sup>	4-5/8	—	2 1/4-3
18-23 Oct. '15	2 1 1/16	3-1/4	4 1/8-7/8	—	—	1 7/8
20-24 Jul. '14	3 1/8-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

<sup>1)</sup> Notering van 18 October 1917.

### WISSELKOERSEN.

#### I. KOERSEN IN NEDERLAND.

Voor Londen, Berlijn en Parijs worden voorloopig ook de dagelijksche noteringen te Amsterdam opgenomen. De dagelijksche koersen op New York, alsmede de laagste en hoogste der week zijn aan particuliere opgaven ontleend.

Data	Londen	Berlijn	Parijs	New York
15 Oct. 1917 ..	11.17 1/2	32.47 1/2	40.60	2.34 1/2
16 " 1917 ..	11.17 1/2	32.30	40.60	2.34 3/8
17 " 1917 ..	11.17	32.22 1/2	40.60	2.34 1/8
18 " 1917 ..	11.16	32.10	40.55	2.34
19 " 1917 ..	11.11	31.80	40.30	2.32 3/4
20 " 1917 ..	11.06	31.75	40.25	2.32 1/4
Laagste der week	11.05	31.60	40.20	2.32
Hoogste " "	11.18 1/2	32.55	40.62 1/2	2.35
13 Oct. 1917 ..	11.16 1/2	32.55	40.62 1/2	2.34 1/2
6 " 1917 ..	11.27 1/4	32.72 1/2	40.90	2.36 3/4
Muntpariteit ..	12.10 3/8	59.26	48.—	2.48 3/4

<sup>1)</sup> Notering van 30 Aug.

Data	Zwitser- land	Weenen	Kopen- hagen	Stockholm	Batavia telegrafisch
20 Oct. 1917	50.50	20.25	74.15	88.45	99 3/4-100 1/2
Laagste d. w.	50.20	20.15	73.90	85.50	—
Hoogste " "	50.50	20.85	74.40	88.50	—
13 Oct. 1917	50.20	20.85	74.05	85.50	99 3/4-100 1/2
6 " 1917	50.27 1/2	20.85	73.95	84.50	99 3/4-100 1/2
Muntpariteit	48.—	50.41	66.67	66.67	100

### OVERZICHT.

De wisselmarkt was deze week buitengewoon stil en bovendien zeer flauw. Londen liep terug van 11,18 tot 11,05 1/2. Parijs eveneens aangeboden, hoewel minder sterk. De daling was dan ook in verhouding niet zoo groot, 40,57 1/2—40,20. New York bijna zonder omzetten, 234 1/2—232 1/4. Berlijn eveneens weder flauw, 32,45—31,70. Weenen 20,75—20,25. Zwitserland zonder veel verandering, eerder vaster, 50,30—50,50. Kopenhagen onzeker, aanvankelijk flauw, later iets verbeterend, 74,25—73,90—74,15. Spanje zonder zaken. Stockholm weder sterk gevraagd, oplopend van 85,80 tot 88,45. Roebels flauw, dalend tot circa 33, waarna zich op dezen prijs weder eenige kooplust ontwikkelde.

#### II. KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in £ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. Rm. 4)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
18 October 1917	4.76.45	5.79 1/4	nom.	***
Laagste d. week <sup>1)</sup>	4.76.45	5.79	—	***
Hoogste " "	4.76.45	5.79 1/2	—	***
11 October 1917	4.76.40	5.79	nom.	***
6 " 1917	4.76.45	5.79 1/2	nom.	—
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

<sup>1)</sup> 13—18 October.

#### III. KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noterings- eenheden	24 Sept. 1917	5 Oct. 1917	Tijdpert 6—12 October 1917		12 Oct. 1917
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8
B. Aires ....	d.p.gd.pes.	49 1/4	49 1/4	49	49 7/8	49 3/8
Calcutta ....	sh/d.p.rup.	1/5 1/2	1/5 1/2	1/5	1/5 1/10	1/5 1/2
Hongkong ..	id. p. \$	3/2 7/8	2/10 3/4	2/9 1/4	2/10 1/2	2/9 1/4
Lissabon ....	d. p. escudo	31 3/8	31 1/8	30 3/4	31 1/2	31.—
Madrid ....	Peset. p. £	20.46	20.35	20.25	20.45	20.29
Montevideo ..	d. p. peso	53 3/4	54 1/2	54 1/4	54 3/4	54 1/2
Montreal....	\$ per £	4.76 1/2	4.75 3/4	4.75 1/2	4.76	4.75 1/4
Petrograd ..	R. p. £ 10	275 1/2	314	300	314	301
R.d.Janeiro <sup>1)</sup>	d. p. milr.	12 3/4	13 3/8	13 1/2	13 3/16	13 3/16
Rome .....	Lires p. £	36.92	36.79	36.80	37.—	36.86
Shanghai ..	sh/d.p.tael	4/10 1/2	4/2 1/2	4/0	4/2 3/4	4/0
Singapore ..	id. p. \$	2/4 1/16	2/4 3/32	2/4	2/4 3/32	2/4 1/16
Valparaiso <sup>1)</sup>	d. p. pap.p.	15 1/2	15 3/16	14 1/2	15 3/16	14 3/32
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/1 3/8	2/1 3/8	2/1 7/16	2/1 13/16	2/1 3/8

<sup>1)</sup> Noteringen op 90 dagen.

### GOUD EN ZILVER.

#### GOUDBEWEGING BIJ DE BANK VAN ENGELAND.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

#### ZILVER.

Notering te Londen.		te New York.	
20 Oct. 1917.....	***		83 1/2
15 " 1917.....	***		86 1/4
5 " 1917.....	***		90 3/8
29 Sept. 1917.....	49		96 3/8
22 " 1917.....	55		108 1/2
21 Oct. 1916.....	32 3/8		67 7/8
23 Oct. 1915.....	23 7/8		48 7/8
20 Juli 1914.....	24 1/16		54 1/8

## NEDERLANDSCHE BANK.

VERKORTE BALANS OP 20 OCTOBER 1917.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. irdisc.	H.-bk. f 64.295.272,54 B.-bk. „ 125.777,32 Ag.sch. „ 7.717.311,65 1/2	f 72.138.361,51 1/2
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 7.913.954,—	„ 7.913.954,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—	—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 46.352.776,68 1/2 B.-bk. „ 5.289.556,95 Ag.sch. „ 27.226.416,92 1/2	f 78.868.750,56
Op Effecten	f 75.116.650,56	„ 75.116.650,56
Op Goederen en Spec.	„ 3.752.100,—	„ 3.752.100,—
Voorschotten a. h. Rijk	„ 13.028.625,20	„ 13.028.625,20
Munten Muntmateriaal	Munt, Goud f 86.946.820,— Muntmat. Goud: „ 598.621.906,45 1/2	f 685.568.726,45 1/2
Munt, Zilver, enz.	„ 7.379.824,65	„ 7.379.824,65
Muntmat. Zilver	—	„ 692.948.551,10 1/2
Effecten	Bel. v. h. Res.fonds. f 5.209.192,50 id. van 1/6 v. h. kapit. „ 3.915.939,82 1/2	„ 9.125.132,12 1/2
Geb. en Meub. der Bank	„ 1.465.000,—	„ 1.465.000,—
Diverse rekeningen	„ 61.848.853,92	„ 61.848.853,92
		f 937.337.228,42 1/2
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	„ 20.000.000,—
Reservefonds	„ 5.234.534,18 1/2	„ 5.234.534,18 1/2
Bankbiljetten in omloop	„ 820.702.320,—	„ 820.702.320,—
Bankassignatiën in omloop	„ 2.657.116,28 1/2	„ 2.657.116,28 1/2
Rekening-Courant saldo's:		
Van het Rijk	f —	„ —
Van anderen	„ 84.358.180,65 1/2	„ 84.358.180,65 1/2
Diverse rekeningen	„ 4.385.078,30	„ 4.385.078,30
		f 937.337.228,42 1/2
Beschikbaar metaalsaldo	f 510.474.519,29 1/2	„ 510.474.519,29 1/2
Op de basis van 1/6 metaaldekking	„ 328.930.996,10 1/2	„ 328.930.996,10 1/2
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	„ 2.552.372.595,—	„ 2.552.372.595,—

Bij vergelijking met den vorigen weekstaat blijken de volgende verschillen:

	Meer	Minder
Disconto's		2.753.377,83 1/2
Buitenlandsche wissels		135.174,—
Beleeningen	8.891.670,57	
Goud	547.599,01	
Zilver	48.374,44 1/2	
Bankbiljetten	5.109.330,—	
Part. Rek.-Crt. saldo's	4.827.672,67	

N.B. Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	20 Oct. 1917	13 Oct. 1917
Aan schatkistpromessen.. waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	f 115.400.000,—	f 118.400.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 61.000.000,—	„ 64.000.000,—
Aan zilverbons ..	„ 115.403.000,—	„ 115.403.000,—
	„ 26.267.028,50	„ 26.111.628,—

## OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden guldens.)

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeschte schulden
20 Oct. 1917	685.569	7.380	820.702	87.015
13 „ 1917	685.021	7.331	815.593	81.886
6 „ 1917	675.916	7.211	816.307	68.108
29 Sept. 1917	675.916	7.264	808.812	70.458
22 „ 1917	674.376	7.376	784.733	86.831
15 „ 1917	676.780	7.310	787.108	82.835
8 „ 1917	664.182	7.364	788.448	101.260
1 „ 1917	664.145	7.270	789.761	102.046
25 Aug. 1917	656.911	7.375	766.667	70.081
18 „ 1917	656.851	7.229	768.531	66.385
11 „ 1917	656.748	7.097	770.707	66.264
4 „ 1917	647.041	7.060	778.969	57.932
28 Juli 1917	633.304	7.247	767.152	58.470
21 Oct. 1916	583.658	6.410	715.965	91.782
23 Oct. 1915	393.517	2.424	551.501	20.484
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
	Totaal	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks			
20 Oct. 1917	72.138	61.000	78.869	510.475	76
13 „ 1917	74.892	64.000	69.977	511.880	77
6 „ 1917	67.541	57.000	70.078	505.252	77
29 Sept. 1917	57.628	47.000	72.055	506.310	78
22 „ 1917	55.517	45.000	70.934	506.430	78
15 „ 1917	52.451	42.000	71.095	509.039	79
8 „ 1917	90.728	80.000	71.915	492.542	75
1 „ 1917	78.763	68.000	76.110	492.002	75
25 Aug. 1917	31.951	21.000	74.621	495.884	79
18 „ 1917	31.402	20.000	73.697	496.045	80
11 „ 1917	37.913	26.000	74.812	495.414	79
4 „ 1917	45.467	34.000	75.101	485.707	78
28 Juli 1917	44.781	33.000	75.195	474.413	78
21 Oct. 1916	98.853	83.000	60.507	427.622	73
23 Oct. 1915	75.483	45.560	86.030	291.027	69
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1)	54

1) Op de basis van 1/6 metaaldekking.

## JAVASCHE BANK.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden Guldens.)

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeschte schulden
28 Juli 1917	83.673	17.324	171.395	48.460
21 „ 1917	82.721	17.789	170.107	48.174
14 „ 1917	81.034	18.407	171.903	43.620
30 Juni 1917	78.400	19.006	164.939	45.237
29 Juli 1916	64.204	25.674	150.635	56.645
31 Juli 1915	33.151	32.411	119.292	30.238
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
28 Juli 1917	7.443	35.167	65.656	13.764	57.338	46
21 „ 1917	7.325	35.135	67.312	13.779	57.188	46
14 „ 1917	7.026	35.172	65.264	14.196	56.622	46
30 Juni 1917	7.102	34.667	62.042	13.125	56.555	46
29 Juli 1916	6.694	38.787	68.711	5.896	48.422	43
31 Juli 1915	6.542	9.879	53.228	16.311	35.657	44
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 1)	44

1) Sluitpost der activa.

1) Op de basis van 1/6 metaaldekking.

**SURINAAMSCH BANK.**  
OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.  
(In duizenden guldens.)

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Disconto's	Div. rekeningen 1)
28 Juli 1917 ..	782	1.206	1.100	902	735
21 " 1917 ..	719	1.108	1.001	898	589
14 " 1917 ..	750	1.186	1.003	890	589
7 " 1917 ..	760	1.248	960	895	616
29 Juli 1916 ..	728	1.054	890	917	618
31 Juli 1915 ..	1.078	1.056	1.548	850	992
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

**BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.**

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

**I. BANK VAN ENGELAND.**

WEEKSTAAT VAN 10 OCTOBER 1917.

ISSUE DEPARTMENT.

Notes issued.. £ 71.676.685	Government Debt £ 11.015.100
	Other securities,, 7.434.900
	Gold coin and bullion .... " 53.226.685
£ 71.676.685	£ 71.676.685

BANKING DEPARTMENT.

Capital..... £ 14.553.000	Government securities.. £ 58.271.720
Rest ..... " 3.091.294	Other securities,, 88.944.306
Public deposits,, 42.186.150	Notes ..... " 29.998.370
Other deposits,, 119.625.251	Gold and silver coin ..... " 2.262.074
Seven-day and other bills.. " 20.775	
£ 179.476.470	£ 179.476.470

Door het uitblijven der Engelsche bladen konden de cijfers van den laatsten weekstaat hierboven niet worden opgenomen.

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

Onderstaand overzicht bevat tevens de cijfers der door de Regeering uitgegeven currency notes van 1 £ en 10 sh. met het bedrag der gouddekking en der tot dekking aangewezen Government securities. De publicatie dezer cijfers geschiedt sedert 26 Augustus 1914.

(In duizenden p. st.)

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
17 Oct. 1917	56.035	41.639	***	***	***
10 " 1917	55.489	41.678	183.109	28.500	156.062
3 " 1917	55.727	41.829	180.749	28.500	154.062
26 Sept. 1917	55.097	41.182	178.640	28.500	152.062
18 Oct. 1916	56.455	36.668	134.934	28.500	102.633
20 Oct. 1915	58.886	32.573	79.315	28.500	29.621
22 Juli 1914	40.164	29.317	.....	.....	.....

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Re-serve	Dek-kings-percen-tage 1)
17 Oct. '17	59.232	100.359	42.732	132.069	32.846	19,93
10 " '17	58.272	88.944	42.176	119.625	32.260	19,93
3 " '17	58.735	98.372	42.512	128.745	32.348	18 1/8
26 Sept. '17	58.189	93.594	44.285	121.703	32.365	19,50
18 Oct. '16	42.188	101.390	55.589	108.496	38.237	23 1/4
20 Oct. '15	18.896	98.618	46.128	98.381	44.762	31
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/2

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

**II. DUITSCHE RIJKBANK.**

STAAT VAN 15 OCTOBER 1917.

De biljetten zijn sedert den oorlog niet inwisselbaar.

Metallbestand .....	Mk. 2.507.476.000
davon Goldbestand .....	" 2.404.265.000
Reichs- und Darlehenskassenscheine.....	" 1.002.121.000
Noten anderer Banken .....	" 3.799.000
Wechsel .....	" 12.004.932.000
Lombardforderungen .....	" 12.781.000
Effekten.....	" 138.584.000
Sonstige Aktiva .....	" 1.552.873.000
Grundkapital.....	" 180.000.000
Reservfonds .....	" 90.137.000
Notenumlauf .....	" 10.295.726.000
Sonstige täglich fällige Verbindlichkeiten..	" 5.942.991.000
Sonstige Passiva .....	" 713.712.000

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

Onderstaand overzicht bevat tevens het cijfer der uitgegeven Darlehenskassenscheine. De Scheine, welke niet in kas zijn bij de Reichsbank, circuleeren grotendeels onder het publiek. De Darlehenskassen zijn ingesteld op 11 Augustus 1914.

(In duizenden Mark)

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassen-scheine	Circulatie	Dek-kings-percen-tage 1)
15 Oct. 1917	2.507.476	2.404.265	1.002.121	10.295.726	34
6 " 1917	2.507.295	2.404.151	1.019.392	10.366.711	34
29 Sept. 1917	2.505.761	2.404.006	986.481	10.204.936	34
22 " 1917	2.511.513	2.403.854	884.219	9.603.573	35
14 Oct. 1916	2.518.042	2.501.223	340.427	7.126.516	40
15 Oct. 1915	2.462.543	2.426.359	830.792	5.777.260	57
23 Juli 1914	1.891.669	1.356.857	65.479	1.890.895	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
15 Oct. 1917	12.004.932	5.942.991	6.584.100	989.800
6 " 1917	12.057.556	6.019.934	6.583.700	1.008.400
29 Sept. 1917	15.632.509	9.540.925	6.523.200	975.000
22 " 1917	11.265.959	5.972.139	6.110.700	749.400
14 Oct. 1916	7.478.921	3.289.675	2.466.000	326.600
15 Oct. 1915	4.390.377	1.677.611	1.735.000	785.000
23 Juli 1914	750.892	943.964	.....	.....

**III. BANK VAN FRANKRIJK.**

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

Van 6 Aug. 1914 tot 28 Jan. 1915 werden geen staten gepubliceerd. De met \* geteekende posten komen eerst sedert 28 Jan. 1915 in den weekstaat voor. De biljetten zijn sedert den oorlog niet inwisselbaar.

(In duizenden francs.)

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	* Te goed in het Buitenland	* Buit.gew. voorsch. ald. Staat
18 Oct. '17	5.257.401	2.030.000	256.964	***	12.250.000
11 " '17	5.322.715	2.037.108	259.043	769.149	12.100.000
5 " '17	5.321.227	2.037.108	259.782	761.964	12.100.000
27 Sept. '17	5.319.381	2.037.108	260.286	681.594	11.650.000
19 Oct. '16	4.885.785	—	328.560	778.340	8.600.000
21 Oct. '15	4.692.674	—	363.292	1.029.787	6.900.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	* Uitge-stelde Wissels	Belce-ning	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren.	Rek. Crt. Staat
592.104	1.159.612	1.114.526	21.607.953	2.821.696	25.315	
728.320	1.161.654	1.097.085	21.420.039	2.899.713	27.269	
574.860	1.162.999	1.099.488	20.994.829	2.910.211	38.607	
452.150	1.377.592	1.175.617	16.800.016	2.541.756	79.451	
268.326	1.930.954	575.512	13.831.994	2.574.027	82.594	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.560	

## IV. RUSSISCHE STAATSBANK.

## OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(In millioenen Roebel).

Data n. st.	Goud	Te goed i/h buit- land	Zil- ver	Schat- kistbil- jetten	Dis- conto's en beleen- ningen	Circu- latie	Rek. Cou- rant
13 Oct. '17	1.297	2.309	155	14.098	2.150	17.290	2.721
6 " '17	1.293	2.309	151	13.743	2.036	16.661	2.717
29 Sept. '17	1.295	2.309	146	13.395	2.027	15.887	2.839
21 " '17	1.295	2.309	133	13.091	1.965	15.850	2.738
14 Oct. '16	1.554	2.055	104	5.144	798	7.587	1.620
14 Oct. '15	1.595	37	18	2.650	1.405	4.893	1.329
21 Juli '14	1.601	144	74	....	757	1.634	1.099

## V. SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE.

Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

## OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden francs.)

Data	Metaal incl. buit- saldi	Beleen. van buit- vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn- wissels en beleen.	Circu- latie	Rek. Ct. saldi
18 Oct. '17	476.043	90.903	480.000	100.351	1.172.474	91.204
11 " '17	473.465	90.886	480.000	103.115	1.045.276	91.945
27 Sept. '17	460.199	90.386	480.000	98.010	1.015.657	102.801
20 " '17	441.194	90.287	480.000	98.885	1.013.858	86.363
19 Oct. '16	352.872	76.033	480.000	39.834	828.739	110.068
21 Oct. '15	158.994	34.315	440.000	50.433	495.530	189.052

## VI. VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

## FEDERAL RESERVE BANKS.

In werking getreden op 16 November 1914.

## OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden dollars.)

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waar- van in het buit- land	Zilver etc.	F.R. Notes in circu- latie
31 Aug. '17	1.353.498	500.264	52.500	52.610	587.915
24 " '17	1.372.229	495.911	52.500	52.540	558.782
17 " '17	1.374.583	512.383	52.500	52.906	540.244
10 " '17	1.370.942	494.741	52.500	53.117	540.785
1-Sept. '16	528.806	178.847	—	13.605	170.561

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waar- van Kapitaal	Dek- kingsper- centage Depo- sito's <sup>1)</sup>	Percent. Goud- dekking circu- latie
31 Aug. '17	301.906	1.393.343	58.904	79.9	85.1
24 " '17	287.964	1.351.989	58.484	80.6	91.7
17 " '17	299.275	1.424.480	58.093	77.4	90.1
10 " '17	284.019	1.374.828	57.970	79.3	88.2
1 Sept. '16	105.670	535.615	55.390	72.7	104.9

<sup>1)</sup> Verhouding tusschen: goud, zilver etc., uitgezonderd het voor de dekking der F. R. Notes gereserveerde goud, en: netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

VEREENIGDE NEW YORKSCHE BANKEN EN TRUST  
MAATSCHAPPIJEN.

## OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(Gemiddelden in duizenden dollars.)

Data	Reserve	Deposito's	Circulatie	Beleeningen en disconto's	Surplus Reserve
29 Sept. '17	547.060	3.731.950	31.910	3.895.880	61.010
22 " '17	550.560	3.693.750	31.830	3.874.970	85.320
15 " '17	541.070	3.718.140	31.630	3.808.280	75.770
8 " '17	505.770	3.712.990	31.330	3.850.650	50.050
30 Sept. '16	665.210	3.471.460	31.190	3.339.550	96.360
2 Oct. '15	684.000	2.959.700	36.490	2.778.190	192.900
25 Juli '14	467.880	1.958.320	41.730	2.057.570	26.170 <sup>1)</sup>

<sup>1)</sup> Op basis van 25 % van alle deposito's.

## EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 22 October 1917.

In de achter ons liggende week hebben scherp opvallende gebeurtenissen op politiek gebied niet plaats gevonden. De diplomatieken onderhandelingen tusschen de belligerente landen, zij het dan, dat deze tot nu toe niet rechtstreeks zijn geschied, schijnen wel geheel tot staan te zijn gekomen. De als voorloopige vredes-conferentie gedachte samenkomst der democratische partijen te Stockholm moet als mislukt worden beschouwd; een der bij deze conferentie meest voor-  
aanstaande personen, de heer Troelstra, is juist in ons land teruggekeerd. Ook de actie van den Paus is schijnbaar op het doode punt aangekomen, waarover wellicht alleen nog de krijgsverrichtingen ons heen kunnen brengen. Want het is niet te ontkennen, dat deze in de laatste dagen een zeer veel grootere plaats hebben ingenomen, dat na het eenigszins kalmer geworden Vlaamsche offensief het geval is geweest. Voor een deel zal deze hernieuwde activiteit welke, vooral in de Golf van Riga haar hoogtepunt bereikt, wel toegeschreven moeten worden aan de pogingen, een gunstige stemming voor de inschrijving op de zevende oorlogsleening in Duitschland te voorschijn te roepen, doch voor een verder, en wellicht niet het kleinste gedeelte, moet hierin waarschijnlijk worden gezien een zich wapenen tegen alle eventualiteiten, om een vrede te sluiten, die niet in overeenstemming is met de tot nu toe gebrachte offers. Ook aan de andere zijde van het strijdvoerende kamp koestert men trouwens deze gevoelens, zoodat het thans reeds vrijwel een communis opinio is geworden, dat de wereld nog het leed van een vierden oorlogswinter zal hebben te doorstaan. 'Allerwege richt men zich dan ook hierop in en het is merkwaardig te zien, hoe onder den invloed van de ijzeren oorlogsmoedzakelijkheid principes worden verlaten, die voorheen als het steunwerk en de ruggegraat der samenleving werden beschouwd. Vooral in de Vereenigde Staten komt deze gewijzigde opvatting zeer sterk naar voren. Reeds is men er doende, het gansche geldwezen onder den centraliseerende invloed van den Federal Reserve Board te brengen, hetgeen middellijk den invloed van het Gouverne-  
ment op de geldmarkt veel krachtige maakt. Doch ook rechtstreeks is de Regeering doende in te grijpen op verschildend gebied van het zakenleven en van de industrie en staatsbemoeiing in de plaats te stellen van het particulier initiatief. Nu alle faculteiten ingespannen moeten worden ter bereiking van één doel, kan niet het vrije spel der maatschappelijke krachten, met al zijn tegenstrijdige en ver uiteenlopende belangen, de taak van hoogste leider vervullen. Reeds is men in de Unie overgegaan tot het vaststellen van maximumprijzen voor ijzer en staal en tot het in het vooruitzicht stellen van nog scherper regeeringscontrole over het spoorwegverkeer, terwijl in de allerlaatste dagen hierbij nog is gekomen de waarschuwing aan de exploitanten der kolenmijnen, dat de Regeering ook hier tot ingrijpen zal overgaan, indien niet tijdig wordt gezorgd, dat de arbeiders-onlusten tot het verleden zullen behoreen.

Het valt niet te ontkennen, dat deze drastische maatregelen een revolutie op het gebied der economische structuur, niet alleen van de Vereenigde Staten, doch van de gansche samenleving, te voorschijn kunnen roepen. Allerwege toch zijn de kosten van levensonderhoud op een geweldige manier gestegen; de ook in dit tijdschrift regelmatig gepubliceerde index-cijfers geven een scherpe weerspiegeling van dit feit. Hier tegenover staat wel, dat in de verschillende landen door eenige groepen der bevolking groote fortuinen zijn verdiend, doch deze groepen vormen percentsgewijze slechts een klein gedeelte van het totaal. De meerderheid heeft haar inkomen niet in die mate kunnen opvoeren, dat het eenigszins in overeenstemming is gebleven met de verhoogde kosten van noodzakelijk levensonderhoud en hieruit zijn dan ook de gistingen en woelingen onder de arbeiders-bevolking te verklaren. In Amerika waren deze uit den aard der zaak krachtiger, dan in de overige landen; primo, wijl de democratie in de Unie vrijwel het sterkst ontwikkeld was en daar derhalve spoediger het verlangen opkwam ook een deel te verkrijgen van den voorspoed, secundo, omdat de Vereenigde Staten tot voor korten tijd niet aan den oorlog deelnamen en dus aan het streven van de arbeiders naar hooger loon gemakkelijk tegemoet was te komen, van welke omstandigheid door de leiders der vakvereenigingen dan ook gebruik werd gemaakt. Zoodra echter ook President Wilson het gewicht van zijn land in de schaal had geworpen, veranderde de situatie en werd van gouvernementwege ingegrepen, zoolow naar de eene zijde (het vaststellen van de eindopbrengst der producten) als naar de andere (het bepalen der productiekosten, waaronder de loonen). Deze gang van zaken zal, bij een voortduren van den krijg, vermoedelijk steeds meer toegespitst worden, zoo-

dat ten slotte in handen van het Staatsbestuur een zeer groot deel van voortbrenging en distributie zal worden vereenigd. Of de hieruit groeiende toestand ook na, het sluiten van vrede zal worden bestendigd, valt af te wachten, doch aan de beurs te Wallstreet wordt deze vraag door de meesten bevestigend beantwoord. Althans voor de eerste tijden zal hoogstwaarschijnlijk een zekere centralisatie noodig blijken, welke over het algemeen als niet gunstig voor de resultaten der afzonderlijke bedrijven wordt beschouwd. Ook de juistheid van deze opvatting zal natuurlijk door de toekomst bewezen moeten worden, doch inmiddels staat het wel vast, dat de vraag naar aandelen en schuldbrieven der binnenlandsche industrie te New York lang niet meer zoo groot is, als wij gedurende de achter ons liggende oorlogsjaren hebben kunnen opmerken. Het is nu eenmaal een feit, dat in de Vereenigde Staten regeerings-bemoeiingen met het particulier initiatief steeds de beurs eenigszins schichtig hebben gemaakt; de voor enkele jaren plaats gehad hebbende koersteruggangen in spoorwegwaarden, als gevolg van het ingrijpen der Interstate Commerce Commission zulen velen nog versch in het geheugen liggen. Men beoordeelt dan niet het al- of niet gunstige der genomen besluiten, doch ziet slechts het afschrikwekkende van den opgelegden dwang. Zoo gaat het ook thans weder. Hierbij is in de afgelopen week de vrees voor een dure geldmarkt gekomen. De Vereenigde Staten treden hoe langer hoe meer op als de geldschietters der geallieerde Mogendheden; tegen de uitgegeven enorme bedragen worden dan in het binnenland de gelden o.a. door middel van oorlogsleeningen opgenomen. Dit heeft natuurlijk wel steeds een zekere stroefheid van de monetaire toestanden tengevolge, doch behoeft nog geenszins te leiden, althans niet in een land als de Unie, waar groote kapitalen zich hebben opgehoopt, tot een paniekstemming, als waarvan de beurs te Wallstreet in de afgelopen berichtperiode blijken heeft gegeven. Wel zijn de berichten hieromtrent vrij schaarsch, hetgeen te wijten is aan het nog steeds uiterst onregelmatige telegrafisch verkeer met de overzeesche landen, doch desniettemin staande is tot hiertoe doorgedrongen, dat men op het punt heeft gestaan de beurs tijdelijk te sluiten. Dit is niet geschied en zelfs schijnt een georganiseerde steun aan de markt te zijn verleend, blijkens de aanmerkelijke verbetering, die de enkele koersen, welke ons land bereikten, hebben aange-toond.

Te L o n d e n is de geldmarkt, na een periode van grooten overvloed, thans ook weder iets stijver geworden. Dit is echter geen beletsel geweest om groote omzettingen te doen plaats hebben in zeer speculatieve waarden. Langzamerhand is ook naar Londen overgeslagen de speculatiezucht van de meeste buitenlandse beurzen. Weliswaar had men aan de Theems steeds zeer groote belangstelling voor aandelen in rubber- en mijnbouw-ondernemingen (wat de laatste betreft, voornamelijk Rhodesische waarden) doch thans is de interesse bovendien gevestigd op de laag-genoteerde waarden van binnenlandsche spoorweg-maatschappijen. Deze beweging vindt haar concentratie weliswaar op de Londonsche beurs, doch het initiatief gaat hier meer uit van de provincie en wel voornamelijk van die gedeelten des lands, waar de industrie het sterkst ontwikkeld is. Vermoedelijk geldt ook hier weder het motief, waarop wij de vorige week bij een bespreking van de speculatie aan de beurs te Budapest wizen: n.l. de betrekkelijk gemakkelijke wijze, waarop thans geld wordt verdiend door personen, die dit vroeger of niet, of slechts met zeer veel grootere moeite konden doen.

Behalve deze sterk opvallende handel in spoorweg-aandelen, valt voor de afgelopen week nog te vermelden een vaste houding voor de 5 pCt. Obligaties der oorlogsleening, die tot 95 pCt. (den emissieprijs) konden monteeren. Ook in Japansche en Chinese staatspapieren vonden nogal omzettingen van beteekenis plaats; de laatste mochten zich zelfs in een zeer vasten tendenz verheugen, hoewel aanvankelijk de teruggang van den zilverprijs van 55 tot 44½ pence eenigen tegenwerkenden invloed uitoefende. Een reactie had plaats in den koers van Argentijnsche spoorweg-aandelen; oorspronkelijk waren deze nogal gezocht, omdat de stakings-beweging in deze Zuid-Amerikaansche republiek zich niet tot de spoorwegen uitstrekte; thans echter hebben de meeste ondernemingen lagere dividenden dan het vorig jaar uitgekeerd, hetgeen verkoopen uitlokte. Canadeesche spoorwegen daarentegen bleven gezocht in verband met de verwachting, dat de Regeering tariefverhoogingen zal toestaan. Van de overige soorten konden rubberwaarden zich op een ongeveer gelijkblijvend niveau handhaven, ondanks den lichten teruggang in den prijs van het ruwe product en gaven oliewaarden blijk van een zeer geanimeerde stemming.

Te B e r l i n heeft de beurs grootendeels in het teeken gestaan van de zevende oorlogsleening, d.w.z. de algemeene tendenz is vast geweest. Op het oogenblik, dat wij dit

schrijven, is het eindresultaat der inschrijving nog niet bekend<sup>1)</sup>, doch wel mag worden aangenomen, dat ook thans weder groote bedragen ter beschikking van den Staat zijn gesteld. Onder den invloed van de door de Deutsche dagbladen dagelijks gepubliceerde inschrijvingsbedragen ontstond een geanimeerde tendenz, welke zich in de eerste plaats op petroleumwaarden overplante. Voornamelijk aandelen Steaua Romana waren gezocht in verband met de door deze Maatschappij gepubliceerde berichten omtrent een zeer groote productie en uiterst gunstige vooruitzichten. Doch ook montan-waarden werden, soms tot aanmerkelijk hogere koersen, uit de markt genomen; Bismarck- en Laurahütte mogen met name vermeld worden. De Staatsfondsenmarkt was uiterst stil, ook hier echter met uitzondering van Chineesche waarden, die in aansluiting aan de koers-beweging te London van een vaste stemming bij tamelijke omzettingen hebben blijk gegeven.

Te P a r i s hebben de realisaties van scheepvaart-waarden nog steeds voortgang gehad in verband met de reeds hier ter plaatse gereleveerde requisitie door de Regeering. Daarentegen valt een lichte verbetering op te merken voor koper-waarden, speciaal voor de aandelen der Amerikaanse ondernemingen, evenals voor die van sommige Russische industriën. Fransche rente is vast gebleven; de 3 pCt. noteert thans circa 61.10, de 5 pCt. 88.50. Overigens is de beurs stil; inheemsche industriewaarden werden nogal gezocht, doch konden hun koerspeil niet noemenswaard opvoeren.

Te o n z e n t was de markt voor Nederlandsche Staatsfondsen over het algemeen vast te noemen in verband met den nog steeds voortdurenden gunstigen stand van de geldmarkt. Langzamerhand zal wellicht ook hier een verandering intreden, als de najaars-behoeften zich zullen doen gelden, terwijl ook de nieuwe Staatsleening voor de deur staat. Doch voorloopig houdt men rekening met een ruime geldmarkt, hetgeen een belegging van tijdelijk liquide middelen in schuldbrieven van den Nederlandschen Staat in de hand werkt. De meeste dezer waarden verlaten dan ook de week op hooger koerspeil. Van vreemde staatsfondsen was Oostenrijksche Kronenrente iets in reactie als gevolg van het meer op den achtergrond treden der vredes-mogelijkheid. Ook Russen geven nog steeds geen blijk door het geldbeleggend publiek opnieuw te worden gefavoriseerd; de berichten uit het voormalige Tsarenrijk zijn dan ook niet in staat een rustige beschouwing van de Russische financiën te doen wederkeeren.

	16 Oct.	19 Oct.	22 Oct.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Schuld . . . . .	100½	100¾	100 <sup>11</sup> / <sub>16</sub>	+ <sup>1</sup> / <sub>16</sub>
4½ % „ „ „ . . . . .	1916	101 <sup>7</sup> / <sub>8</sub>	100¾	— <sup>1</sup> / <sub>8</sub>
4 % „ „ „ . . . . .	1916	93¾	93¾	+ <sup>1</sup> / <sub>8</sub>
3½ % „ „ „ . . . . .	82	83¾	83¾	+ <sup>1</sup> / <sub>8</sub>
3 % „ „ „ . . . . .	71¾	71 <sup>15</sup> / <sub>16</sub>	72¼	+ <sup>1</sup> / <sub>8</sub>
2½ % Cert. N. W. S. . . . .	61¾	61 <sup>15</sup> / <sub>16</sub>	60¾	— <sup>5</sup> / <sub>8</sub>
5 - % Oost-Indië 1915 . . . . .	100 <sup>13</sup> / <sub>16</sub>	101	101	+ <sup>1</sup> / <sub>16</sub>
4 % Hongarije Goud . . . . .	38 <sup>1</sup> / <sub>16</sub>	37	38 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	+ <sup>7</sup> / <sub>16</sub>
4 % Oost. Kr.r. Jan./Juli . . . . .	38 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	37	37¼	— <sup>1</sup> / <sub>4</sub>
4½ % Iwango. Domb. . . . .	55½	55½	55½	— <sup>1</sup> / <sub>8</sub>
4 % Rusland Cons.1880 . . . . .	47 <sup>1</sup> / <sub>16</sub>	46¾	46	— <sup>1</sup> / <sub>16</sub>
4 % Rusl. bij Hope & Co. . . . .	47¾	47 <sup>1</sup> / <sub>16</sub>	47½	+ <sup>1</sup> / <sub>8</sub>
4 % Servië 1895 . . . . .	49	48¾	48¾	— <sup>1</sup> / <sub>8</sub>
4½ % China Goud 1898 . . . . .	64¾	64¾	64¾	
4 % Japan 1899 . . . . .	68½	68½	68½	
5 % Brazilië 1895 . . . . .	67	67	66¾	— <sup>1</sup> / <sub>4</sub>

Op de lokale markten hebben *scheepvaartwaarden* de verbetering, die te constateeren was op den laatsten dag der vorige berichtperiode en waarvan dan ook in deze kolommen melding werd gemaakt, kunnen voortzetten. Vooral voor aandelen Hollandsche Stoomboot Maatschappij bestond zeer groote belangstelling, welke gepaard ging met allerlei geruchten omtrent fusie's, opening van nieuwe routes, enz. Ten slotte is gebleken, dat de koersverheffing eenvoudig het gevolg is geweest van het plan een nieuwe tranche van het geautoriseerde aandelen-kapitaal aan de markt te brengen. Toen dit bekend werd en de bewoordingen van het prospectus gemeen goed waren geworden, trad dan ook onmiddellijk een reactie in; desniettemin staande blijven de geruchten omtrent een samensmelting met één onzer groote scheepvaart-ondernemingen ter beurze de ronde doen. Bevestiging hiervan werd voorloopig niet verkregen; wij vermelden dit feit dan ook alleen volledigheidshalve.

De reactie in aandelen Hollandsche Stoomboot sleepte andere waarden mede waardoor vooral de aandelen der jongere maatschappijen als Noordzee werden aangetast. Ook heden was van een hernieuwde geanimeerde stemming ter beurze voor scheepvaartwaarden nog niet veel te bemerken;

<sup>1)</sup> Zie de aantekening op pag. 792.

als uitzonderingen moeten echter worden gereleveerd aandeelen Stoomvaart-Maatschappij „Nederland” en aandeelen Nederlandsche Scheepvaart-Unie. Naar men zegt, werden deze voor Scandinavische rekening uit de markt genomen.

De rubbermarkt was gedurende de gansche week zeer stil, doch vast gestemd. Een keer trad hier op den 20sten dezer maand in, toen ter beurze bekend werd, dat de Rubber Cultuur Maatschappij „Amsterdam” zou overgaan tot het emittieren van f 3.000.000 6 pCt. converteerbare obligaties. Men zag hierin een voorlooper van de politiek van andere rubber-ondernemingen, die bij de steeds grooter wordende productie ook hun behoefte aan werk-kapitaal zien uitbreiden. Heden echter was hiervoor een kalmer beschouwing in de plaats getreden, waardoor dan ook aandeelen Amsterdam Rubber het grootste gedeelte van hun verlies konden inhalen en de overige waarden van de rubber-afdeeling ook een beter koersspel konden behalen.

De tabaksmarkt was in een eenigszins afbrokkelende houding, hetgeen in de hand werd gewerkt door de uitgifte van nieuwe aandeelen der Amsterdam Deli Maatschappij. Speciaal de aandeelen van deze onderneming werden nogal aangeboden, waarbij natuurlijk de overige fondsen van deze rubriek zich min of meer aansloten.

De Petroleummarkt is, onafhankelijk van het ontbreken van nieuwe vredesgeruchten, zeer vast gebleven. Oorspronkelijk had men het oog gericht op de waarden der Roemeensche ondernemingen, die langzamerhand weder in productie komen. Doch thans worden ook aandeelen Koninklijke Petroleum Maatschappij meer gefavoriseerd, zoodat zij de berichtperiode verlaten met een avance van ruim 6 pCt., na zelfs vrij beteekenend lager te zijn geweest.

Inheemsche industriële waarden beginnen thans den druk van ons isolement te voelen; hoewel bij vele ondernemingen nog geen sprake behoeft te zijn van stopzetten, werpt de mogelijkheid daarvan toch reeds haar schaduwen vooruit en is het publiek afkeerig van het entameeren van nieuwe zaken in deze markt-afdeeling. De omzetten zijn dan ook veel geringer geworden, hetgeen trouwens ook het geval is voor de aandeelen der handelsondernemingen. Alleen voor aandeelen Compania Mercantil Argentina blijft een gedeceerd vaste stemming de overhand behouden.

Cultuurwaarden afbrokkelend.

	16 Oct.	19 Oct.	22 Oct.	Rijzing of daling.
Ned. Ind. Handelsbank . . .	254 1/2	257 3/8	256 1/2	+ 2
Nederl. Handel Mij. . . . .	195 1/2	194 1/2	194 1/16	- 1 1/16
Amst. Superfosfaatfabriek..	170	174	180	+ 10
Insulinde Oliefabriek. . . . .	242 1/2	249 1/2	247	+ 4 1/2
Philips' Gloeilampenfabriek	350	340 1/2	340 1/2	- 9 1/2
R. S. Stokvis & Zonen . . .	580	584	580	
Cultuur Mij. d. Vorstenlanden	233 3/8	227 3/8	227 3/8	- 6 1/4

	16 Oct.	19 Oct.	22 Oct.	Rijzing of daling.
Handelsver. Amsterdam . . .	470	473	469 1/2	- 1/2
Kon. Petroleum Mij. . . . .	563	559	569 1/2	+ 6 1/2
Amsterdam Rubber Mij. . .	236 1/2	243 1/2	240 1/2	+ 4
Holland Amerika Lijn . . . .	443	449 1/2	437	- 6
Kon. Hollandsche Lloyd . . .	204 1/4	209 3/4	203 1/4	- 1
Kon. Ned. Stoomboot Mij. . .	270 1/2	277 1/4	273 3/4	+ 3 1/4
Bothnia Vrachtvaart Mij. . .	349	360	360	+ 11
Deli Maatschappij . . . . .	515 1/2	510	509	- 6 1/2

De Amerikaansche markt was in aansluiting aan de boven reeds gereleveerde betere berichten uit de Vereenigde Staten in een vrij geanimeerde houding, welke zich vooral uitsprak in een koersverheffing voor industriële waarden. De mogelijkheid, dat de Steeltrust het eerstkomende extra-dividend op hare gewone aandeelen zou passeeren, werd niet meer zoo sterk besproken; ook de hernieuwde vraag naar koper-producten oefende een stimulerende werking uit, waardoor voornamelijk aandeelen Anaconda Copper naar voren werden gebracht. Doch ook spoorwegwaarden verheugden zich in grootere vraag dan ooit, hoewel hier de koersvariëaties binnen meer bescheiden grenzen beperkt bleven.

	16 Oct.	19 Oct.	22 Oct.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry . .	69	69	71 9/16	+ 2 9/16
Anaconda Copper . . . . .	142	145 3/8	147 7/8	+ 5 7/8
Un. States Steel Corp. . . . .	99 1/4	100 7/8	102 29/32	+ 3 1/32
Atchison Topeka . . . . .	94 3/8	95 3/8	96 1/2	+ 1 7/8
Southern Pacific . . . . .	91 7/8	91 9/16	92 1/8	+ 1/4
Union Pacific . . . . .	130	130 3/4	132	+ 2
Int. Merc. Marine afgest. . .	28	28 1/16	29 13/16	+ 1 13/16
„ „ „ „ prefs	84	85 1/4	86	+ 2

Geld op prolongatie bleef gemakkelijk verkrijgbaar a 2 1/2 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

22 October 1917.

Tengevolge van het uitblijven van cabels, kunnen wij slechts de berichten geven, die ons per post toekwamen, welke berichten echter ongeveer 10 dagen oud zijn. De berichten van Noord- en Zuid-Amerika blijven gunstig luiden; de uitzaai van tarwe in Noord-Amerika (oogst 1918) is nog niet geëindigd, doch men schat dat de oppervlakte voor den uitzaai 10 pCt. grooter dan het vorige jaar zal zijn: De Amerikaansche Regeering heeft een minimum-prijs van \$ 2 gegarandeerd, wat er ook wellicht toe bijgedragen zal hebben een grooteren uitzaai te doen plaats hebben. Zoodaals reeds in vorige berichten aangegeven, zijn de voor-

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Dec.	Mats Oct.	Haver Dec.	Tarwe Oct.	Mats Oct.	Lijnzaad Oct.
20 Oct. '17	220 <sup>a)</sup>	114 1/2	58 1/4	— <sup>b)</sup>	— <sup>b)</sup>	— <sup>b)</sup>
13 „ '17	220 <sup>a)</sup>	112 7/8	58 1/2	— <sup>b)</sup>	— <sup>b)</sup>	— <sup>b)</sup>
20 Oct. '16	169 1/2	84 3/8 <sup>1)</sup>	50 1/4	13,35 <sup>4)</sup>	6,75 <sup>4)</sup>	20,60 <sup>4)</sup>
20 Oct. '15	104 3/4	64	38 3/8	10,45	5,05	13,20
20 Oct. '14	116 1/8	—	50 3/4	—	4,55 <sup>1)</sup>	8,95 <sup>4)</sup>
20 Juli '14	82 <sup>1)</sup>	56 3/8 <sup>1)</sup>	36 1/2 <sup>1)</sup>	9,40 <sup>3)</sup>	5,38 <sup>2)</sup>	13,70 <sup>2)</sup>

<sup>1)</sup> per Dec. <sup>2)</sup> per Sept. <sup>3)</sup> offic. vastgestelde locoprijs. <sup>4)</sup> per Nov. <sup>b)</sup> niet ontvangen.

Loco-prijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	22 Oct. 1917	15 Oct. 1917	22 Oct. 1916
Tarwe . . . . .	588,— <sup>1)</sup>	588,— <sup>1)</sup>	426,— <sup>1)</sup>
Rogge (No. 2 Western) . .	nom.	/ nom.	nom.
Maïs (La Plata) . . . . .	360,— <sup>1)</sup>	360,— <sup>1)</sup>	285,— <sup>1)</sup>
Gerst (46 lb. feeding) . . .	360,— <sup>1)</sup>	360,— <sup>1)</sup>	360,— <sup>1)</sup>
Haver (38 lb. white clipped)	18,— <sup>1)</sup>	18,— <sup>1)</sup>	17,— <sup>1)</sup>
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad)	250,— <sup>1)</sup>	250,— <sup>1)</sup>	180,— <sup>1)</sup>
Lijnzaad (La Plata) . . . . .	nom.	nom.	610,—

<sup>1)</sup> Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	14—20 Oct. 1917	Sedert 1 Jan. 1917	Overeenk. tijdvak 1916	14—20 Oct. 1917	Sedert 1 Jan. 1917	Overeenk. tijdvak 1916	1917	1916
Tarwe . . . . .	—	253.376	580.035	—	38.227	21.153	291.603	601.188
Rogge . . . . .	—	8.465	18.763	—	—	525	8.465	19.288
Boekweit . . . . .	—	2.314	10.032	—	—	500	2.314	10.532
Maïs . . . . .	—	114.637	335.643	—	80.134	173.133	194.771	508.776
Gerst . . . . .	—	30.600	90.009	—	11.886	18.726	42.486	108.735
Haver . . . . .	—	12.399	43.460	—	27.269	7.840	39.668	51.300
Lijnzaad . . . . .	—	8.322	88.607	—	7.560	50.012	15.882	138.619
Lijnkoek . . . . .	—	34.078	125.710	—	27.985	5.735	62.063	131.445
Tarwemeel . . . . .	—	19.988	21.370	—	3.051	—	23.039	21.370

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe . . . . .	7.207	351.171	760.331	—	—	—	351.171	760.331
Maïs . . . . .	—	12.335	74.829	—	—	—	12.335	74.829
Tarwemeel . . . . .	—	6.962	1.260	—	—	—	6.962	1.260

uitzichten voor tarwe in de productielanden zoals Amerika, Indië en Australië zeer goed en zullen de surplussen het tekort in Europeesche Entente-landen goed maken, indien de scheepsruimte den aanvoer toelaat, hetwelk voorloopig nog niet te beoordeelen is. Men zal zich wellicht op import van de meest nabijliggende exportlanden moeten toelagen, en in geval Europa zich met andere artikelen voor menscheijk voedsel wil behelpen, kan Noord-Amerika met gerst, haver en maïs bijstaan, waarvan buitengewone oogsten zijn. Hoewel de tarweoogst in Noord-Amerika belangrijk lager is dan het gemiddelde over 1911—1915, bedraagt de oogst van tarwe, gerst, haver en maïs tezamen ongeveer 9 miljoen ton meer dan het gemiddelde van genoemde jaren, terwijl vergeleken met het vorige jaar de oogst van deze vier artikelen ruim 24 miljoen ton meer is. Buitendien moet de aardappelooft in Noord-Amerika uitstekend zijn en 7 miljoen ton meer dan in 1916 bedragen.

**Maïs.** De oogst in Noord-Amerika is zeer groot en daar de nieuwe maïs spoedig aan de markt kan komen, kan men een belangrijke verlaging van den prijs van loco maïs tegemoet zien. Het verbruik in Amerika zal naar verwachting zeer groot zijn, daar er zich een enorme marge in het meesten bevindt. Men zal dus in Amerika een grooteren veestapel kunnen verwachten.

**Buitenlandsche granen in Nederland.**

Ook deze week is geen verandering in den toestand gekomen. De door onze Regeering gepubliceerde mededeelingen betreffende de onderhandelingen toonen aan, dat er nog niets bereikt is, zoodat wij voorloopig op onze eigen opbrengst blijven aangewezen.

### SUIKER.

De export van Bietsuiker uit ons land schijnt geregeld door te gaan. Deelnemers aan de Suikervereeniging ontvingen n.l. eene tweede uitkeering van f 1.— per zak.

De oogstberichten luiden uit alle productielanden nogal bevredigend. Volgens een regeeringsverklaring in den Duitschen Rijksdag zullen de voorraden uit den ouden oogst juist voldoende zijn tot de nieuwe oogst binnen komt en hoopt men hieruit evenveel suiker te verkrijgen als het voorgaande jaar en dus de binnenlandsche consumptie op dezelfde schaal als tot dusver te kunnen dekken. De door vele geuite veronderstelling, dat in het rijk nog belangrijke voorraden aanwezig waren om bij het sluiten van den vrede te dienen als exportartikel in ruil voor andere noodige voedingsmiddelen, werd door de regeering als onjuist gekenmerkt.

Al kon de telegrafische bevestiging van de Java Suikervereeniging nog niet ontvangen worden, zoo wordt de in ons laatste bericht reeds aangeduide transactie met de Engelsche Sugarcommission door belanghebbenden hier te lande als in orde beschouwd. Het verkochte kwantum bedraagt 2.400.000 picols op basis van f 9,— voor No. 16 en h. eerste kosten en f 8¼ voor Muscovados, betaling in Engelsche schatkistbiljetten loopende tot 1921 en gegarandeerd door de Bank of England. Tot dezelfde prijzen werden in het begin dezer maand op Java verkocht 775.000 pic. Na deze verkoop beschikt de Suikervereeniging op Java nog over ongeveer 9½ miljoen pic., bestaande hoofdzakelijk uit Superieure Witte Suiker, die voor opslag beter geschikt is dan No. 16 en h. en Muscovados.

Over de Amerikaansche markt ontbreken verdere berichten.

### JAVA KINABAST.

(Opgave van het Kina-Bureau).

De Unit-Limite voor den verkoop der Pharmaceutische basten voor de veiling van 8 November 1917 is vastgesteld op:

19,64 Cts. per ½ K.G.

### KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester dd. 26 September 1917.

Het schijnt niet moeilijk te zijn in Amerika een wereldsel te vinden om katoenprijzen op te drijven, hetzij vredesgeruchten, slechte weerberichten of waarschiijnlijk gebrek. De vorige week zijn prijzen dan ook weer flink gestegen en werd de markt nog geholpen door belangrijke aankopen voor de industrie. Daarna had weer een reactie plaats, zoodat de markt flauwer sloot. Daar de stijging bovendien een gevolg was van dekkingsaankopen, verwacht men weer lagere prijzen, zoodra de aanvoeren in Amerika en Egypte wat grooter worden. De laatste berichten van Alexandrië zijn beter en de oogstschattingen zijn weer meer optimistisch.

Voor de laatste stijging is er in Amerikaansche garens voor binnenlandsch verbruik nog al wat gedaan, doch de laatste noteeringen zijn ongeveer 2 pence hooger dan die op 18 dezer. Koopers moeten nog eerst daaraan wennen en nemen dus thans meer een afwachtende houding aan. Wat export-garens betreft, is nog al veel gedaan, voor Frankrijk en ook in speciale soorten voor Scandinavië. Er is ook wel vraag van de neutrale markten, hoewel de moeilijkheid om licenses te krijgen, vele zaken tegenhoudt. De vraag naar Egyptische garens is vrij levendig, doch prijzen blijven onregelmatig, terwijl het verschil tusschen oude en nieuwe oogst weer grooter is geworden.

De vraag naar manufacturen is wel verbeterd, doch de vrij plotselinge groote prijsverhoging heeft weer vele zaken doen afspringen. Vele koopers meenen echter, dat het steeds moeilijker zal worden manufacturen voor een eenigszins redelijke levering te krijgen en dat daardoor prijzen noodzakelijk nog verder zullen stijgen. Indië is geregeld in de markt en ook de andere Oostersche markten, behalve China, plaatsen nogal orders. Ook de Regeeringsbehoeften schijnen nog niet bevredigd te zijn en de meeste fabrikanten van deze goederen zijn nog voor vele maanden bezet.

Manchester, dd. 3 October 1917.

In het begin van de week bleef de markt vrijwel onveranderd; daarna werd het Bureau-Bericht gepubliceerd, dat een oogstconditie aangaf van 60,4 pCt. tegen 56,3 pCt. en 60,8 pCt. in de beide voorgaande jaren, terwijl volgens het Ginners-Bericht tot 24 September totaal 2.498.000 balen gegind waren tegen 4.082.000 balen verleden jaar en 2.904.000 balen in 1915. Deze cijfers hadden een flinke verhoging tengevolge, omdat daaruit blijkt, dat de oogst vrij laat zal zijn en dus meer gevaar loopt om de nadeelike invloed van nachtvorsten te ondervinden. De markt is dan ook zeer bullish gestemd, terwijl prijzen van Egyptische katoen ruim twee pence per lb. zijn gestegen, zonder dat garenprijzen daardoor veel veranderden.

Amerikaansche garens waren gisteren ¼ à ¼ pence duurder dan Vrijdag, doch sedert de jongste stijging zijn prijzen weer veel hooger. Er is goede vraag voor binnenlandsch gebruik, speciaal naar grove nummers voor Regeeringsorders. De exporthandel is hoofdzakelijk beperkt tot Frankrijk, hoewel ook voor Noorwegen en Zweden nog wel wat gedaan wordt, niettegenstaande de moeilijkheid om licenses te krijgen.

De vraag naar manufacturen is vrij levendig, doch de steeds stijgende prijzen blijven een groot struikelblok. De adviescommissie voor de bleekerijen heeft deze week alle bleekprijzen voor gevulde en geappreëerde goederen weer belangrijk verhoogd tengevolge van de prijsstijging van de daarvoor benodigde materialen. Vele fabrikanten zijn huiverig orders voor latere levering te accepteren, omdat productie-kosten, ook door het stilzetten van een gedeelte hunner weeftouwen, geregeld blijven stijgen en zij bovendien verwachten later nog betere marges te zullen maken. Er zijn nog vrij groote regeeringsorders aan de markt en de binnenlandsche vraag is ook weer beter, omdat men begint de behoefte voor het winterseizoen te dekken.

### Noteeringen voor Loco-Katoen.

	19 Oct. '17	11 Oct. '17	5 Oct. '17	19 Oct. '16	19 Oct. '15
New York voor Middling..	28,65 c	27,35 c	26,70 c	18,35 c	12,65 c
Liverpool voor Good Middling	17 Oct. 20,97 d	20,57 d	19,82 d	Middling 10,61 d	Middling — d
New Orleans ..	19 Oct. 27,13	26,25	25,63	17,81	12,07

### Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '17 tot 11 Oct. '17	Overeenkomstige perioden	
		1916 '17	1915-'16
Ontvangsten Gulf-Havens..	704	1176	853
„ Atlant. Havens	554	707	699
Uitvoer naar Gr. Britannië	636	583	371
„ „ 't Vasteland.	338	579	548
„ „ Japan etc...	—	—	—

	6 Oct. '17	6 Oct. '16	6 Oct. '15
Voorraden in duizendtallen			
Amerik. havens.....	573	952	1092
Binnenland.....	413	793	706
New York .....	85	74	270
New Orleans .....	87	200	173
Liverpool .....	13 Oct. 316	13 Oct. 559	13 Oct. 932



## HUIDEN EN LEDER.

Bericht van de firma Grisar & Co.:

De berichten omtrent huiden zowel van Noord- als van Zuid-Amerika zijn iets gunstiger, en de prijzen zijn weder eenigszins stijgende. Toch zal er van nieuwe zaken niet veel komen, zoolang de Hollandsche Commissie in Washington nog geen resultaten van hare bemoeiingen heeft, en huiden waarvoor vorig jaar reeds volgens overeenstemming Hollandsche huiden geruimd zijn, afgeladen zijn. Nog steeds is geen toestemming gegeven voor afvaart der Holland-Amerika lijn booten, zoals „Poeldijk” en „Maasdijk”, welke reeds geruimen tijd zijn afgeladen met inlandsche huiden en vellen. Er is daardoor geen ondernemingsgeest meer, bovendien is de vrees gerechtvaardigd dat die kostbare lading vellen, door het lange oponthoud, in waarde achteruitgaat. De huiden ex. Kennemerland, circa drie maanden geleden geveild, zijn eindelijk vrijgegeven en zal de aflevering daarvan onmiddellijk plaats hebben. Van de Rijnland is nog steeds geen vrijgave gekomen, niettegenstaande, zoowel het Bureau voor Huiden, Leder en Looistoffen als het Uitvoerend Comité van de N.O.T. al het mogelijke daartoe gedaan hebben. Ook daardoor wordt menige looier gedupeerd.

Inlandsche huiden: Voortdurend voldoende vraag. Overige inlandsche artikelen verlaten.

Java-markt: Behalve de 1000 Padang Runderhuiden, is er niets eerste hands aan de markt.

M. L. Rosenberg, Amsterdam, schrijft:

Door de N.O.T. zijn enkele partijen zool-, over- en technisch leder vrijgegeven, welke (de importeurs hadden niet anders verwacht) door de Regeering resp. het R.D.H.L. in beslag zijn genomen.

De vrijgegeven partijen zijn een klein deel van hetgeen nog onder N.O.T.-verband ligt en het is te betreuren, dat niet alles is vrijgekomen. Er ware dan ten minste voor maanden voldoende overleder voor de fabricatie van schoenen in voorraad geweest. Thans begint het erg nijpend te worden met het beschikbare overleder.

Binnenkort zullen onderhandelingen plaats hebben tusschen de Commissie van Bijstand resp. het R.D.H.L. met de importeurs, welke naar wij hopen tot gunstig resultaat voor de importeurs zullen leiden. Wat de bedoeling van de regeering is met deze goederen te onteigenen, zal wel binnen enkele weken blijken. Voor de curiositeit zij vermeld, dat bij de aangehouden partijen een enkele is, die reeds vanaf October/November 1915 is vastgehouden, de andere zijn meestal van Augustus 1916. Over de vrijgeving der thans nog aangehouden goederen wordt onderhandeld.

De handel van het in vrij verkeer zijnde leder is vlug en hiervoor worden goede prijzen besteed. De voorraad van vrij leder geschikt voor reparatie is nihil, daar zooals bekend is, de lederfabrikanten geen reparatieleder behalve naar het Rijks Centraal Magazijn te 's-Hertogenbosch mogen vervoeren. Aan Distributieleider is over de maand October ca. 100.000 Ko. verdeeld. Dit kwantum is nog veel te gering voor de werkelijke behoefte. Er zijn dan ook vrij wat ontevreden, die steeds over te weinig leder komen klagen en een enkele over de kwaliteit. C'est bien difficile de contenter tout le monde et sa...!

In vele gemeenten zijn reeds bons afgegeven en het is wel vermeldenswaard, dat voor het afgegeven kwantum leder binnen een maand een hoeveelheid van ca. 400.000 bons moeten binnenkomen.

De huidenvoorraad is groot, alleen door gebrek aan looistoffen komt geen voldoende leder beschikbaar.

In korten tijd worden maximumprijzen voor alle leder-soorten verwacht, zoodat de vrije handel alsdan geheel ophoudt te bestaan.

VERKEERSWEZEN.  
SCHEEPVAART.

22 October 1917. In de Vereenigde Staten was de vrachtemarkt vast gestemd; op de net charter werd 230/- naar Engeland betaald. De prijs voor bunkerkolen werd vastgesteld en komt op ca. \$ 4 per ton Hampton Roads, hetgeen ongeveer de helft is van den tot dusver geldenden prijs. Aan Frankrijk wordt een twintigtal groote vrachtbooten afgestaan voor transatlantisch verkeer in ruil voor Fransche zeilschepen, welke voor de vaart op het Westelijk half-rond gebruikt zullen worden.

In Chili is een beweging gaande om tot afbreking der diplomatieke betrekkingen met de Centrale mogendheden te geraken en zoodoende de hand te leggen op de geïnterneerde booten. Behalve het in no. 90 aangekondigde wetsontwerp nopens bescherming der Chileensche kustvaart, is

een wetsontwerp in behandeling, hetwelk beoogt de nationale werven te steunen door het verlenen van subsidies. Voorgesteld wordt de volgende bedragen per register ton te betalen: voor ijzeren of stalen schepen, 40 pesos goud stoombooten, 30 pesos zeilmotorvaartuigen, 20 pesos zeilschepen; voor houten schepen door stoom of motoren voortbewogen 15 pesos, zeilschepen 10 pesos. Voorts zou subsidie verleend worden voor het bouwen van droogdokken.

Voor aanvoer van kolen van Engeland naar Holland heeft de regeering een aantal schepen gehuurd; ze betaalt daarvoor f 15 per ton draagvermogen per maand voor de eerste 2000 ton met telkens f 1 reductie voor elke volgende 1000 tons, terwijl ze alle kosten voor molestverzekering voor haar rekening neemt.

## GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
15/20 Oct. 1917	—	—	—	30/-	—	145/-
8/13 „ 1917	—	—	—	30/-	—	145/-
16/21 Oct. 1916	—	—	f.14 *)	11,6	f100*)	124/-
18/23 Oct. 1915	—	—	12/4 1/2	12/-	„ 45,—	70/6
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

## HOUT.

Data	Cronstadt		Golf van Mexico	
	Holland (gezaagd)	Oostk. Engeland (mijnstutten)	Holland (pitch-pine)	Engeland (pitch-pine)
15/20 Oct. 1917	—	—	—	—
8/13 „ 1917	—	—	—	—
16/21 Oct. 1916	—	—	—	475/- <sup>1</sup> )
18/23 Oct. 1915	—	—	—	250/- <sup>1</sup> )
Juli 1914	f 12,—	24/6	75/-	77/6

## ERTS.

Data	Bilbao Middelbro	Carthage Middelbro	Griekland Middelbro	Pott. Middelbro
15/20 Oct. 1917	—	—	—	—
8/13 „ 1917	—	—	—	—
16/21 Oct. 1916	18/6	19/6	—	—
18/23 Oct. 1915	17/2 1/4	19/-	—	—
Juli 1914	4/3	5/4 1/2	5/9	8/6

## KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Cronstadt
15/20 Oct. 1917	69/-	101/3	—	—	f15**)	—
8/13 „ 1917	69/-	101/3	—	—	—	—
16/21 Oct. 1916	34/-	77/6	60/-	31/-	„ 6,50	—
18/23 Oct. 1915	fr 29,—	41/8	45/7 1/2	39/6	„ 6,—	—
Juli 1914	„ 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	5/-

## DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
15/20 Oct. 1917	—	—	—	—
8/13 „ 1917	—	500/-	—	—
16/21 Oct. 1916	135/-	165/-	—	—
18/23 Oct. 1915	52/6	75/-	84/4 1/2	80/-
Juli 1914	14/6	16/3	25/-	22/3

\*) Per zeilschip.

\*\*) Regeeringsvracht f 7,— Nd. Amerika f 52,50 San Lorenzo

\*\*) p. t. d. w. pr. maand.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per Unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Hout gezaagd en pitchpine per St. Pet. Standard van 165 kub. vt., mijnstutten per vadem van 216 kub. vt.  
Overige noteringen per ton van 1015 K.G.

# Nederlandsche Bank voor Russischen Handel

BANQUE NÉERLANDAISE POUR LE COMMERCE RUSSE

Kapitaal 5.000.000 Roebels.

Kantoor: 20 NEWSKY PROSPECT  
Telegramadres: NEDRUSBANK **PETROGRAD.**

De Bank neemt gelden à deposito en in rekening-courant en verricht alle soorten wissel- en bankzaken.

Voor inlichtingen kan men zich wenden tot alle kantoren van de NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ en de TWENTSCHE BANK, zoomede tot de heeren HOPE & Co. en LIPPMANN, ROSENTHAL & Co. te Amsterdam en R. MEES & ZONEN te Rotterdam.

J. & J. M. VOORHOEVE  
Makelaars in Assurantiën  
Anno 1836

ROTTERDAM

## NEDERLANDSCHE GRONDBRIEFBANK

HEERENGRACHT 495, AMSTERDAM

**5 pCt. Obligatiën (Grondbrieven)** tegen Beurskoers  
Gecertificeerd door de Centrale Trust-Compagnie

Verkrijgbaar in stukken van f 2500,—, f 1000,—, f 500,— en f 100,—  
op elk goed effectenkantoor

## GEBROEDERS CHABOT ROTTERDAM

KASSIERS en MAKELAARS in ASSURANTIËN

Deposito's. — Rekening-Courant. — Franco-Chèque-Rekening.  
Aan- en Verkoop van Wissels op het Buitenland. — Aan- en Verkoop van Fondsen. — Bewaarneming en Administratie van Effecten.

Oorlogs-, Transport-, Casco-, Brand-, Diefstal- e. a. verzekeringen van elken aard.

## ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20—22 AMSTERDAM

KAPITAAL EN RESERVEN f 5.500.000,—

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4 pCt.

GELDEN OP DEZEN TERMIJN GESTORT ZIJN NA AFLOOP VAN HET JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.

NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STILZWIJGEND VOOR GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.

DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER HALF JAAR OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.

## KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD

AMSTERDAM

Geregelde  
Passagiers- en Vrachtdienst  
met nieuwe, moderne  
post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM

EN

ZUID-AMERIKA

VIA

NEW YORK

# INCASSO-BANK

AMSTERDAM - ROTTERDAM - ALMELO - ARNHEM - DORDRECHT - ZAANDAM

Volgestort Kapitaal f 10.000.000,—

Reserve f 1.664.000,—

KANTOOR TE ROTTERDAM, LEUVEHAVEN W.Z. 103

## GEO. H. McFADDEN & BRO. COTTON MERCHANTS

PHILADELPHIA—NEW YORK

Vertegenwoordiger voor Nederland: D. BREEKLAND, Oldenzaal—Enschede

## RUSSISCH-HOLLANDSCHE BANK

RUSSKO-GOLLANDSKI BANK Telegram-Adres: PETRODAM BANQUE RUSSO-HOLLANDAISE  
 PETROGRAD — NEWSKI PROSPEKT 21 ILINKA IPATEWSKI PEREOULOK 3 — MOSCOU

Kapitaal en Reserven Rs. 11.000.000

Rentevergoeding op chèque-rekeningen  
 tot nader order 4 pCt.

Financiering van im- en export. Rembours-credieten. Incasseering en aan- en verkoop van wissels. Handelsinformaties.

Inlichtingen verkrijgbaar bij de Hoofdvertegenwoordiging voor Nederland:

de Rotterdamsche Bankvereniging te Amsterdam en Rotterdam

VAN RIJN & CO  
 UTRECHT — POSTBUS 40

EENIGE FABRIKANTEN  
 VAN DE UTRECHTSCH

FIJNE TAFELMOSTERD

## DE SPAARNE-BANK

HAARLEM

Gestort Kapitaal en Reserves f 1.184.000,—

REKENING-COURANT, CREDIETEN, INCASSEERINGEN, ASSURANTIËN,  
 WISSELS, EFFECTËN, COUPONS, PROLONGATIËN, DEPOSITO'S, ENZ.

## NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

BATAVIA

's-GRAVENHAGE

AMPENAN, BANDOENG, CHERIBON, HONGKONG, INDRAMAJOE,  
 MEDAN, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SINGAPORE,  
 SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, WELTEVREDEN.

Kapitaal f 30.000.000,—

Reserven f 14.800.000,—

## DE GRONINGER BANK

Groningen, Winschoten, Stadskanaal, Wilder-  
 vank, Sappemeer, Delfzijl, Emmen, Veendam  
 en Ter Apel (Firma TIMMERMAN & SASSEN)

Kapitaal f 6.000.000,— Geplaatst en gestort f 4.000.000,—

Reserves f 401.498,23

VERRICHT ALLE BANKZAKEN

Belast zich met het incasseeren van wissels op binnen-  
 en buitenland

INSTITUUT VOOR  
 ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

In de reeks afzonderlijke geschriften  
 zagen het licht:

1. Mr. G. VISSERING:

Het vraagstuk van de geldruimte  
 in Nederland en de Goudpolitiek  
 van de Nederlandsche Bank

2. Mr. G. J. FABIUS:

Het Bankwezen in Nederlandsch  
 West-Indië

Prijs per nummer f 1,50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH &  
 VAN DITMAR'S UITG.-MIJ., Rotterdam

## WERKSPoor, AMSTERDAM

Land- en Scheeps-Machines - Dieselmotoren  
 Installatiën voor Suikerfabrieken - Polderbemalingen  
 IJzerconstructiën

# HOLLANDSCHE BANK VOOR ZUID-AMERIKA

AMSTERDAM

BUENOS AIRES

RIO DE JANEIRO

SANTOS

KAPITAAL EN RESERVEN f 15.865.000,—

REMBOURSCREDIETEN — IN- EN VERKOOP VAN WISSELS — INCASSEERING VAN WISSELS  
CREDIETBRIEVEN — TELEGRAFISCHE UITBETALINGEN — HANDELSINFORMATIËN

VERLEENT BEMIDDELING TOT HET AANKNOOPEN VAN HANDELSRELATIES IN  
ARGENTINIË EN BRAZILIË

## The Ph. van Ommeren Corporation of New York

42 BROADWAY NEW YORK

belast zich met expeditie en verscheping van goederen van  
**Amerika naar Holland, Ned. Oost- en West-Indië**  
enz. enz. en desgewenscht ook met opdrachten van anderen aard  
Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door  
**PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.**



NAAMLooZE VENNOOTSCHAP  
**Wester-Suikerraffinaderij**  
AMSTERDAM

**GROOTSTE RAFFINADERIJ**  
IN NEDERLAND

Levert de mooiste Suiker,  
omdat haar zuiveringsver-  
mogen het grootst is.

Produceert behalve alle soorten *Melis-*  
*suiker* en *Basterds*:

*Cristallen, groote en kleine, Klontjes*  
*(Cubes), Theeklontjes, Crushed (brokken)*  
*Tabletten, Brooden, Poedersuiker, fijne*  
*Suikers voor Vruchtengebruik, enz. enz.*

## Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek

DELFT

Directie { Dr. F. G. WALLER en  
E. G. VERKADE

ARTIKELEN:

Gist  
Spiritus (gerectificeerde en  
gemethyleerde)  
Amyl-alcohol  
Jenever  
Brandewijn  
Aether, Sulfuricus  
Kurken en  
Gedroogde Spoeling

## WEISE & Co. ROTTERDAM AMSTERDAM

Import van en Handel in

### OVERZEESCHE PRODUCTEN

speciaal RUBBER, GUTTA-PERCHA en BALATA.

## MAATSCHAPPIJ

voor

Scheeps- en Werktuigbouw  
**„FIJENOORD”**  
ROTTERDAM

Kruisers — Torpedobooten  
Onderzeebooten

Mailstoomschepen  
Vrachstoomschepen  
Baggermateriaal

Machine-installaties  
tot 65000 P.K.

Scheeps-Zoelley-Turbines

Machines en apparaten voor  
Suikerfabrieken, enz.

## P. Clos & Leembruggen

LEIDEN

Opgericht 1 Mei 1766

Tel. Intercomm. 370

Telegr.-Adres: CLOS

Sajetten en Wollen  
Garens voor Hand-  
en Machinebreien

## HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, AALSMEER, BEVERWIJK, EDAM, HILLEGOM, HOOFDDORP, LEIDEN, LISSE, IJMUIDEN

Volgestort Kapitaal f 3.050.000,—

Reserve f 712.500,—